ROMAN

ERKEKSİZ KADINLAR

SHAHRNUSH PARSIPUR

ÇEVİRİ: YILDIZ UYSAL

can çağdaş

SHAHRNUSH PARSIPUR

ERKEKSİZ KADINLAR

Can Çağdaş

Erkeksiz Kadınlar, Shahrnush Parsipur
Farsça aslından çeviren: Yıldız Uysal
Zanan Bedun-e Mardan (Women Without Men)
İlk baskı: Nashr Noghre, 1989
Çeviride kaynak alınan baskı: Nur Publishing, 2011
© 1973, Shahrnush Parsipur
© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2024, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır
Editör: Mehmet Kanar
Düzelti: Melis Oflas
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
info@bpcmatbaacilik.com.tr
Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6320-5

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

SHAHRNUSH PARSIPUR

ERKEKSİZ KADINLAR

ROMAN

Farsça aslından çeviren

Yıldız Uysal

can

SHAHRNUSH PARSIPUR, 1946'da Tahran'da doğdu. Çok küçük yaşlardan itibaren yazmaya başladı. 1974'te *Sag ve Zimistān-i Buland* (Köpek ve Uzun Süren Kış) romanı çıktı. İran televizyonunda çalışırken bazı tutuklamalara karşı çıkınca görevine son verildi ve üç ay hapis yattı. 1977 yılında tekrar tutuklandı ve dört sene hapis yattı. *Erkeksiz Kadınlar* yayımlanır yayımlanmaz büyük yankı uyandırdı ancak kısa süre sonra yasaklandı. Toplumun ahlak kurallarına uymadığı için uyarılan Parsipur birkaç ay sonra İran'ı terk etti. ABD'ye yerleşen yazarın diğer romanları arasında *Agle Abi* (Mavi Akıl), *Majirāhāy-i Sādih va Kūčak-i Ruh-i Diraht* (Ağaç Ruhunun Kısa ve Basit Hikâyesi), *Kami Bahar* (Biraz Bahar) ve Türkçeye çevrilen *Tuba ve Gecenin Anlamı* yer alır. 2023 Nobel Edebiyat Ödülü adayları arasında söz edilen Parsipur halen ABD'de yaşıyor. *Erkeksiz Kadınlar*, 2009'da İranlı fotoğraf sanatçısı Şirin Neşat tarafından sinemaya uyarlandı. Film Venedik Festivali'nde en iyi yönetmenlik dalında Gümüş Aslan Ödülü'nü kazandı.

YILDIZ UYSAL, Tahran'da doğdu. Türkiye'de mühendislik eğitimi aldı. 2007'den beri müstear adla Farsçadan Türkçeye çeviriler yapıyor.

Mehdoht

Bağ yemyeşildi, balçıktan duvarıyla sırtını köye vermiş nehrin kenarında uzanıyordu. Bu tarafında bir duvar yoktu ve nehir onu koruyordu. Bağ, vişne ve kiraz ağaçlarıyla doluydu. İçinde üç odalı, önünde yosunları ve kurbağalarıyla bir havuzu bulunan, yarı şehir yarı köy evlerini andıran bir ev vardı. Havuzun etrafını ince kumlu bir yol ve birkaç söğüt ağacı çevrelemişti. Söğütlerin aksi havuza yansıyor ve öğlen vakitleri havuzun koyu yeşili ile söğütlerin açık yeşili sessiz bir savaşa girişiyordu. Bu yüzden Mehdoht'un canı hep sıkılıyordu, zira çok saftı ve kimsenin kimseyle kavga etmesini istemez, herkesin barış içinde yaşamasını dilerdi, dünyadaki bütün yeşilliklerin bile.

"Tabii ki huzur verici bir renk ama yine de..."

Ağaçlardan birinin altındaki ahşap sedirin iki ayağı havuzun içindeki ayak yıkama yerindeydi. Bu yüzden kaygan yosunların üstünde kayıp suya düşme riski vardı hep. Mehdoht bu ahşap sedirin üstünde oturur, su ve ağacın mücadelesine tanıklık ederdi. Gökyüzünün mavisi öğlen saatlerinde her zamankinden daha fazla yeşilliklere hâkim olurdu ve Mehdoht'a göre bir çeşit "ilahî hakem" konumuna geçerdi.

Mehdoht'un kışın örgü örmesinin, Fransızca dil kursuna gitme hayali kurmasının veya bir yolculuğa çıkma

planları yapmasının sebebi insanın kışın daha iyi bir hava solumasıydı. Yazın her şey yok oluyordu. Yazın her yer arabaların, insanların kaldırdığı duman, toz toprak ve güneşin ziyafetine giden büyük pencerelerin hüznüyle doluydu.

"Kahretsin, bu pencerelerin bu memlekete uymadığını neden anlamıyorlar."

Bunu düşündükçe içi sıkılır, zorla da olsa abisi Huşeng Bey'in davetini kabul edip bağa yerleşir ve çoluk çocuğun bağrış çağırışlarına katlanırdı. Çocukların gün boyunca kiraz yiyip ishal olmalarına, geceleri de yoğurt yemelerine tanıklık ederdi.

"Köy yoğurdu."

"Evet, çok lezzetli."

Benzi solmuş çocuklar genelde geceleri soğuktan titrerlerdi. Gerçi yaşlarına göre çok fazla yiyor veya annelerinin deyimiyle "Tıkınıyorlardı!"

Eskiden öğretmenlik yaptığı dönemlerde İhtişâmî Bey ona döner, "Bayan Perhâmî, lütfen bu defteri bir kenara bırakın... Bayan Perhâmî lütfen zili çalın... Bayan Perhâmî, lütfen Suğra'ya bir şeyler söyleyin, ben onun dilinden bir şey anlayamıyorum," derdi. İhtişâmî Bey hep kendisinin müdür, onun da müdür yardımcısı olmasını isterdi; bir yerde bu hiç de fena bir fikir değildi ama sonraları bir gün İhtişâmî Bey, "Bayan Perhâmî bu gece beraber sinemaya gidelim mi? Çok güzel bir film oynuyor," demişti.

Mehdoht'un benzi atmıştı. Bu kabalığa nasıl karşılık vereceğini bilememişti. Acaba adam onun hakkında ne düşünüyordu? Onu kimle karıştırıyordu? Amacı neydi? İhtişâmî Bey onunla her konuştuğunda diğer öğretmenlerin niçin kıkırdayarak güldüklerini yeni yeni anlıyordu. Demek bir şeyler sezinlemişlerdi. Hangi hakla onun hakkında öyle düşünebilirlerdi? Hepsine iyi bir ders ver-

mesi gerekiyordu. Mehdoht okulu o gün bırakmıştı ama bir yıl sonra İhtişâmî Bey'in tarih ve coğrafya öğretmeni Bayan Etâî'yle evlendiğini duyunca birdenbire göğsünün sıkıştığını hissetmişti. Göğsü öyle bir sıkışıyordu ki Mehdoht kendi kendine, "Şimdi kalbim göğsümden dışarı fırlayacak," diye düşünmüştü.

"Sorun şu ki, babam çok miras bırakmış."

Aynen öyleydi. O kış boyunca Huşeng Bey'in yeni yeni yürümeye başlayan iki çocuğu için örgü ördü. On yıl sonra da beşi için örecekti. "Bu insanlar neden sürekli çoğalır ki?"

Huşeng Bey, "Elimde değil, çocukları çok seviyorum, ne yapayım?" derdi.

Doğru, ne yapabilirdi ki, gerçekten ne yapabilirdi?

Son günlerde Julie Andrews'un bir filmini izlemişti. Filmde Julie Andrews'un nişanlısı yedi çocuğu olan bir Avusturyalıydı ve ikide bir çocukları ıslığıyla oraya buraya çağırıyordu. Sonra Julie'yle evleniyordu. Julie aslında rahibe olmak istiyordu ama fikrini değiştirip bu Avusturyalıyla evlenmeye karar vermişti. Ne de olsa kendisi de onun sekizinci çocuğuna gebeydi. Bu daha iyi bir çözüm yoluydu. Aslında her şey çok hızlı gelişmişti, üstüne Alman işgalinin eli kulağındaydı.

"Ben de tıpkı Julie'ye benziyorum."

Haklıydı, o da Julie gibiydi. Bir karıncanın bacağı kırılsa hüngür hüngür ağlayabilirdi. Şimdiye kadar dört sokak köpeği beslemiş ve yeni aldığı paltosunu da okulun hizmetlisine bağışlamıştı. Üç kez de yetimhaneye ziyarete gitmişti, o dönemlerde hâlâ öğretmendi ve genelde bu tip yerleri dolaşırlardı ama o her gidişinde çocuklara kilo kilo pasta alıp götürürdü.

"Ne iyi çocuklar!"

Onlardan birkaç tanesinin annesi olmayı ne de çok istemişti. Ne olurdu birkaçı onun olsaydı. O zaman ke-

sin üstleri başları daha temiz olur, burunları dudaklarına akmaz ve tuvalete hela demezlerdi.

"Bunların sonu ne olacak?"

Zor bir soruydu. Devlet bile bu konuyu resmî radyo ve televizyonunda tartışıp duruyordu.

Devlet ve Mehdoht bu konuda endişeliydiler. Ne olurdu sanki Mehdoht'un bin eli olsaydı da haftada beş yüz kazak örebilseydi.

"İki elle bir adet. Bin elle beş yüz adet."

Ama insanın bin eli olamazdı, ayrıca Mehdoht kışları çok severdi ve öğleden sonra muhakkak yürüyüşe çıkardı. Bin eline de eldiven giymek zorunda olsa bu iş en az beş saatini alırdı.

"Hiç de bile, beş yüz elimizle beş yüz eldiveni tutar, diğer beş yüz elimize geçiririz. Kesinlikle bir dakika veya daha az sürer."

Bunlar büyük sıkıntılar değildi, bir şekilde çözülürdü. "Kör olası devlet gitsin fabrika kurup bluz üretsin," diye düşünen Mehdoht, ayaklarını suyun içinde oynatıyordu.

Bu bağa ilk geldiği günlerde nehir kenarına gitmiş, ayaklarını suya sokmuş ve ayakları buz gibi akan suda kaskatı kesilmişti. Çabucak sudan çıkarmalıydı yoksa üşütebilirdi. Ayakkabılarını giydi ve seraya doğru yürüdü. Seranın kapısı açıktı ve içerideki boğucu sıcak hava dışarıdaki yazdan bile sıcaktı. Ama yıllar önce Bay İhtişâmî, özellikle sabahları seranın boğucu sıcağında soluk alıp vermenin faydalı olduğunu ve seradaki çiçeklerin bolca oksijen ürettiklerini söylemişti. Gerçi o günlerde serada pek fazla çiçek bırakmamış ve hepsini bağa taşımışlardı.

Mehdoht seranın dar koridorunda ilerliyor ve tozlu camlara bakıyordu. Ansızın bir çırpınış sesi, sıcak ve boğucu bir hava ve bedensel bir telaş sonrasında gelen ten kokusunu duydu.

Mehdoht'un kalbi duracak gibi oldu. Orada serada on beşindeki Fati, olgun kadınlar gibi, bir yanda da kel kafası, trahomlu gözleri ve meymenetsiz suratıyla bahçıvanları Yedullah nefes nefeseydiler.

Mehdoht'un gözleri kardı kararacaktı, bacakları gövdesinin altında korkudan tir tir titriyordu. Farkında olmadan sekinin kenarına dayandı ama gözlerini bir türlü oradan alamıyordu. Baktı, onlar da onu görene kadar baktı. Adam inliyor, kızdan kurtulmaya çalışıyordu ama nafile. Adam bir eliyle kıza vururken diğeriyle Mehdoht'a uzandı. Bunları gören Mehdoht dayanamamış, koşarak seradan çıkmıştı. Ne yapacağını bilmiyordu. Farkında olmadan havuza doğru yürümüştü, kusmak istiyordu. Elini yüzünü havuzda yıkayarak ahşap sedirin kenarına ilişti.

"Ne yapmalıyım?"

Bir an düşündü, en iyisi gidip her şeyi Huşeng Bey ve eşine anlatmalıydı. Ne de olsa kızın sorumluluğu onlardaydı.

"Kız sadece on beşinde, ne biçim davranıyor..."

Kesin Huşeng Bey onu bir güzel döver, sonra da kovardı, abileri de durumu öğrenince Fati'yi gebertirlerdi.

"Ne yapmalıyım?"

Düşündü, en iyisi bavulunu toplayıp Tahran'a dönmesi mi olurdu acaba? Böylece bu sıkıntıdan kurtulmuş olurdu.

"Eee, ya sonra?"

Ne yapacağını bilmiyordu, birden arkasına döndü. Kız dağınık çarşafıyla ayaklarını süre süre yaklaşıyordu. Yüzü kızarmıştı, "Hanımım," diyerek Mehdoht'un ayağına kapandı. Köpek gibi uluyordu.

"Defol git, pislik!"

"Hayır... Hanımım, yapma hanımım, kurbanın olayım."

"Çekil, benden uzak dur."

"Yapma hanımım, kurbanın olayım, anam duyarsa beni öldürür."

"Söyleyeceğimi de nereden çıkardın?"

"Yalvarıyorum, bakın adam yarın beni beyden istemeye gelecek, inanın evleneceğiz."

Sadece kızdan kurtulmak için ona söz verdi, kızın elinin bacaklarına değmesinden midesi kalkıyor, tiksiniyordu. Kız buruşmuş bir mendil gibi binaya dönünce Mehdoht da rahat bir soluk aldı. Ağlamak istiyordu.

O günün üzerinden üç ay geçmişti. Artık yaz bitti bitecek, onlar da o gün döneceklerdi ama kimse bahçıvanları Yedullah'ın neden ansızın çekip gittiğini anlamış değildi.

Huşeng Bey, "Halbuki defalarca burayı bırakmayacağını söylemişti," dedi.

Çaresiz başka bir bekçi bulmak zorundaydılar, yoksa bağ kışın iyice bozulur, önüne gelen nehir kenarına dört sedir koyup serserilere tanesini otuz tümenden kiraya verebilirdi. Bunu Huşeng Bey söylüyor, herkes de ona katılıyorken Mehdoht bağın kuytu bir köşesinden kızın kahkaha seslerini duydu. Çocukları oyun oynamak için ona emanet etmişlerdi ama Allah bilir, o onlara nasıl oyunlar gösteriyordu. Mehdoht odasında sinirli sinirli yürüyor, yumruklarını sıkıp kapıya, duvara vuruyordu. Belli ki çocukların durumundan endişe duyuyordu.

"Keşke gebe kalsa, böylece onu öldürürler."

Kızın gebe kalmış olmasını diliyordu, böylece abileri onu bir güzel dayaktan geçirir, o hengâmede kızı öldürürlerdi. Ne iyi olurdu, böylece çocukların da ahlakı bozulmazdı.

Sonra birden, "Benim bekâretim ise ağaca benzer," diye aklından geçirdi.

Hemen aynaya bakmalı, kendini aynada görmeliydi.

"İşte bu yüzden ben yeşilim."

Yüzünün rengi sarıya çalan koyu yeşildi. Gözlerinin altında çizgiler vardı ve alnında kabarık bir damar görünüyordu. İhtişâmî Bey ona, "Siz buz gibisiniz, buz!" demişti.

"Buz gibi değil, bir ağaç gibiyim," diye geçirdi aklından. İstese kendini bir ağaç gibi toprağa dikebilirdi.

"Tohum değilim ki, basbayağı ağacım ben, kendimi dikmeliyim."

Bunu Huşeng Bey'e nasıl anlatacaktı? Belki en iyisi onu karşısına alıp her şeyi açık açık anlatmak olacaktı. "Bildiğin gibi kazakları fabrikalarda örüyorlar," dese bu kez bin el ve örgü konusunu da açması gerekirdi. Huşeng Bey bunlardan bir şey anlamazdı. Yok, o bin el konusunu asla ona açıklayamazdı. Açıklasa da o anlamazdı. Örneğin ona fabrikalarda bunca kazak örülürken onun ören bir el ve diğer ellere yön veren biri olarak yetiştirilmesinin ne gereği vardı? Bunu asla anlatamazdı.

Yok, başka bir çaresi kalmamıştı. Mehdoht bağda kalmaya ve kış başında ekilmeye kararlıydı. Bunu bahçıvanlara sormalıydı, ne zaman ekilmesi gerektiğini yani. O bu şeylerden anlamazdı, gerçi çok da önemli değildi. Kalıp ekilmeliydi, belki böylece gerçek bir ağaç olurdu. Nehir kenarında yeşermek istiyordu, yosunlardan bile daha yeşil yaprakları olacak ve ciddi ciddi havuzla savaşa girişecekti. Ağaç olsa o zaman filizlenir, binlerce tomurcuğu patlardı. Tomurcuklarını rüzgârda savurur, böylece bir bağ dolusu Mehdoht ağacı olurdu. O zaman bütün kiraz ve vişne ağaçlarını kesmek zorunda kalırlardı, her yer Mehdoht dolar, Mehdoht yeşerirdi.

Binlerce dalları olur, bütün kâinatla iletişime geçer ve cihan Mehdoht ağacıyla dolup taşardı. Amerikalılar ondan çelik alıp California ve belki de daha soğuk topraklarda çoğaltırlardı. Mehdoht ormanı oluşurdu. Onlar kesin *Mahd Cut* ormanı derlerdi. Ama bu kelimenin de

bu yanı o yanı makaslanırdı, kimi yerlerde *Meduk* kimi yerlerde *Maduk* olarak söylenmeye başlardı. Öyle ki dört yüz yıl sonra dilbilimciler aralarında tartışıp sinirden şişmiş damarlarıyla, bu iki kelimenin tek bir kökenden geldiğini, onun da Madik olduğunu ve Afrika'da ortaya çıktığını iddia ederlerdi. O zaman da biyologlar soğuk iklimde yetişen bir ağacın kökeninin Afrika'dan gelmesinin imkânsız olduğunu söylerlerdi.

Mehdoht kafasını duvara vurdu, defalarca vurdu, o kadar vurdu ki ağlamaya başladı. Hüngür hüngür ağlarken bu sene Afrika turuna çıkması gerektiğini düşündü. Afrika'ya gidip orada yeşerecekti. Tropikal iklim ağacı olmak istiyordu. Gönlü böyle istiyordu, zaten insanı deliliğe iten de hep bu gönül değil miydi?

Fâize

1953 yılının 15 Ağustos günü saat 16.00'da Fâize günlerce kuşku ve derin düşünmenin ardından kararını verdi. Artık sessiz kalmanın bir anlamı yoktu. Daha fazla beklerse bir çuval inciri berbat edebilirdi. Gidip kendini savunmalıydı. Buna rağmen içinde harekete geçen bu kuvvete karşı hazırlanıp giyinmesi bir saatini almıştı. Ağır ağır çoraplarını giymiş, üstündekileri çıkarıp üstüne keten bir bluz ve etek geçirmişti. Bunları yaparken de belki Emirhan oradadır, diye düşünmüştü. Emirhan'ı düşünürken içini tatlı bir sıcaklık kaplamıştı. Şayet Emirhan oradaysa kesin konuşamayacaktı. Her şeyi içine gömüp kuşkuya düşecek, derin düşüncelere dalacaktı. Bugüne kadar ne zaman konuşmak istese illaki bir şey olmuş ve o kuşku ve düşünce içinde beklemek zorunda kalmış, söylemek veya söylememek arasında durumu değerlendirmeye çalışmıştı.

Aynanın karşısında pudra sürerken kendi kendine, "Artık yaşlanıyorum," dedi. Yirmi sekiz yaş ve iki ayı vardı. Yaşlı değildi ama yıpranmıştı.

Ayakkabılarını giydi. Çantasını aldı ve basamakları inmeye başladı. Nene Can avludaki divana oturmuş havuza bakıyordu. Fâize'nin topuklu ayakkabılarının sesi dikkatini dağıtmış, ona sormuştu:

"Dışarı mı çıkıyorsun?"

"Evet!"

"Yakışık almaz, her yer ana baba günü."

Komşunun radyosu açıktı ve sesi bahçeden bile duyuluyordu. Fâize duraksadı. Nene Can haklıydı. Nene Can, "Bari çarşafını giy!" dedi.

Fâize bir şey demeden yukarı çıktı. Matem merasiminde kullandığı kara çarşafını elbise dolabından çıkarıp aynanın karşısına geçip başını örttü. İpek jarse kumaşın keskin katlama izleri onu sadece bir yandan görünen üst üste oturtulmuş küplere benzetmişti. Emirhan orada olsa onunla kesin dalga geçerdi. Emirhan'ın onunla dalga geçmesini severdi ama böyle durumlarda tercih etmezdi.

Neden evlenmediğiyle ilgili ona takılması iyiydi ama kara çarşafla ilgili takılması kötü olurdu. Muhtemelen bu onu ağlatırdı, bu da Emirhan karşısında ayıp kaçardı. Başka çaresi olmadığını düşündü. Basamaklardan indi. Bu kez başı örtülüydü. Nene Can başka bir laf etmedi. Son zamanlarda kınama ya da yasaklama işine girişmiyordu.

Yola çıktı. Arka sokaklardan birindeydi. Göstericilerin sesi uzaktan duyuluyordu ama burası yan yoldaydı ve hızla bir taksi çıkagelmişti. Fâize bindi.

"Sezavar Caddesi lütfen!"

Şoför dikiz aynasında onu süzdü. Yola koyuldular.

"Korkmuyor musunuz? Durum kritik!"

"Başka çarem yok!"

"Korkarım yolu uzatmak zorundayım. Anacaddeden gidemem, çok tehlikeli."

"Sorun değil."

Şoför yan yollara saptı. Yollarının üzerindeki kavşakta trafik az da olsa tıkanmıştı. Yolun ortasında dikilmiş bir adam arabaları durdurmaya çalışıyordu. Arka arkaya ara-

balar duruyorlardı. Sonra ansızın yolun ortasındaki adam kaldırıma doğru koşmaya başladı. Hızla koşuyordu. Biri peşindeydi. Adam yan yollardan birine girip kayboldu. Yoldaki arabalar hızlandılar. Bir başkası Fâize'nin taksisinin arkasında belirdi. Elinde bir bıçakla cama vurmaya başladı. Fâize ona bakmadı. Başını eteğine eğdi. Ansızın evden dışarı çıktığı için büyük pişmanlık hissetti. Şoför aniden frene bastı. Fâize kafasını ön koltuğa çarptı. Şoför hızla gaza basınca Fâize bu kez geriye savruldu. Taksiye arkadan tutunmaya çalışan adam yere serildi. Şoför ona döndü: "Demedim mi? Çok tehlikeli. Başka müşteri almayacağım!"

Fâize karşılık vermedi.

Şoför, "Başıma ne gelirse merakımdan gelir. Oğlum Mustafa'nın zavallı anası on kere gitme dedi dinlemedim." Fâize bir şey demedi. Adamın dikiz aynasından ona bakmasından hoşlanmıyordu. Bir an evvel arabadan inmek istiyordu.

Sonunda vardılar. İki tümenlik banknotu şoförün eline verdi. Adamın eline anlık bir dokunuştan bile huylandı. Paranın üstünü almadan kapıyı hızla açarak dışarı atladı.

Gideceği ev sokağa bakıyordu. Bağrışmaların sesi buradan bile duyuluyordu. Fâize zile bastı ve beklemenin zehri iki dakikalığına da olsa içine aktı. Kapıyı Aliye açtı. Uyku sersemiydi.

Ona döndü. "Anacığım sen bu saate kadar uyuyor musun?"

Aliye onu selamlayarak geri çekildi ve Fâize'ye yol verdi.

"Munis Hanım evde mi?"

"Evde!"

"Neredeler?"

"Oturma odasında olsalar gerek."

Fâize oturma odasına doğru yöneldi. İlk adımını atar-

ken kendi kendine, "Var!" dedi. İkinci adımını atarken, "Yok!" dedi. Böyle diye diye kapıya dayandı. Beşinci adımdı. "Var!" dedi ve kapıyı açtı. Munis yalnız oturmuş pür dikkat radyo dinliyordu. Emirhan yoktu. Belki yukarıda uyuyordur, diye düşündü.

"Selam!"

Munis'in yüzü güldü. "Kimleri görüyorum, ne haber? Yüzünü gören cennetlik," derken yerinden yavaş yavaş kalktı ve radyonun sesini kıstı.

"Asıl sana sormalı? Ne ararsın ne sorarsın. Gerçekten pes doğrusu!"

İki kadın öpüşmüş, sıradan hal haber derken radyonun yanına oturmuşlardı. Fâize, "Yalnız mısın?" diye sormuştu.

"Evet canım, yalnızım! Hanımcan ve diğerleri Meşhed'e[1] gittiler."

"Öyle mi? Ne diye bana haber göndermedin?"

"Onlar gideli iki gün oldu."

"Demek öyle. Emirhan ne yapıyor?"

"Yok evde. İşe gitti."

"Ne işi? Her yer ana baba günü."

"Ne bileyim? İşe gidiyorum deyip çıkıyor."

"İlginç!"

"İlginç olan senin güzel yüzün."

"İltifat olarak kabul ediyorum."

"Ne iltifatı canım. Çay içer miydin?"

"İyi olur. Zahmet olmazsa."

Munis çay almak için yerinden kalkarken Fâize radyoyu kapatmıştı. Radyonun sesi sohbeti sekteye uğratabilirdi. Daha önce tereddüt etmişti ama artık caiz değildi. Sonra Munis geri döndü ve bir şey söylemeden Fâize'nin

1. İran'ın doğusundaki büyük şehirlerden ve Şiilerin önemli dinî merkezlerinden biridir. Genel inanışa göre buraya ziyarete gidenler yarı hacı olur. (Y.N.)

karşısına geçip oturdu. Fâize bir yerlerde ablak suratlı olanların anadan doğma aptal olduklarını okumuştu. Bunu okur okumaz da aynaya koşup kendi yüzüne bakmıştı. Yüzünün ablak olmadığını biliyordu. Defalarca ona at suratlılardan olduğunu söyleyenler olmuştu. En çok Nene Can böyle söylerdi. O sivri diliyle yıllarca karşısındakini tedirgin etmesini bilmişti. Buna rağmen koşarak aynaya gidip yüzüne bakmıştı; yok hayır, aptal olamazdı. O günden sonra da karşılaştığı kimselerin yüzüne bakmaya başlamıştı. Emir'in yüzü dört köşeydi. Çok güçlü, dörtgen bir çenesi vardı. Ama Munis'in yüzü yuvarlaktı. Yusyuvarlak. Tıpkı dolunay yuvarlağı gibi, biraz da oval. Böylece tamı tamına on yıldır Munis'i aptal olarak görürdü. Munis, Fâize'den en az on yaş daha büyüktü ama arkadaşlıkları devam ediyordu. Belki de Munis sırf bu yüzden ona çekici görünüyordu. İki sene sonra da Emirhan konusu ortaya çıkmıştı. Şimdi onunla hem kendisi için hem de Emirhan dolayısıyla görüşüyordu. Birçok kez kendi kendine düşünmüştü; belki Munis'in yüzü biraz uzun olsaydı bugüne kadar onu ve Emirhan'ı on kere evlendirirdi. Birçok kez kendi kendine, "Kızcağızın suratı neden böyle yusyuvarlak?" diye sormuştu.

Çayı odaya Aliye getirmişti. Çaylarını yudumlarken Munis arada bir radyoya bakıyordu. Yaşça daha büyük olsa da kendi evinde olsa da radyoyu açacak cesareti yoktu. "Dışarısı karışık mı?" diye sordu.

"Karışık da ne demek? Ana baba günü!"

"Emirhan sakın dışarı çıkma, kelle kesiyorlar dedi."

"Haklı. Biri benim bindiğim taksinin arkasına atladı."

Sonra sözü başka taraflara çekmemeli diye düşündü. "Yakın bir zamanda Pervin'i gördün mü?" diye sormuştu.

"Yok. Görüşmeyeli bir ay oldu."

Munis gözucuyla Fâize'ye baktı. Belli ki kız kurusu devamını getirmesi için ondan bir çıkış bekliyor gibi ha-

lının desenlerine dalmıştı. Çaresizce baştan başlayacaktı. "Ömrü hayatımda böyle ahlaksız birine rastlamadım!"

Bu kez Munis ona baktı. Gözlerinde şaşkınlıkla, "Neden ki?" dedi.

Öyle safça bir soru sormuştu ki Fâize istemeden, Tanrım neden bu kızın yüzü böyle yusyuvarlak, diye düşündü.

"Pis ve aşağılık biri. Bunu on-on beş yıl dostluktan sonra anlamak çok kötü. Ama gel gör ki hanımefendi yüzsüzleşmiş. Ar damarı çatlamış. Artık her türlü edepsizlik var."

Munis korku dolu gözlerle, "Ne yapmak istiyor? Boşanacak mı dersin?" dedi.

"Yok canım, bir tek boşanması eksik. Pislik. Abime yazık."

Munis utanarak dudak bükmüştü. Meraklanmıştı. Kafasında Pervin'in nasıl ahlaksızca davranmış olabileceğini tahmin etmeye çalışıyor ama aklına bir şey gelmiyordu.

Kadını çoğu zaman Fâize'nin evinde görmüştü. Ziyafetlerde, matem günlerinde ve rovzalarda[1]. Aralarında basit bir dostluk oluşmuştu. Munis onda herhangi bir terslik fark etmemişti.

Munis, Fâize'ye baktı. Pervin'in ahlaksızlığını açmasını bekliyordu. Fâize'nin ise Munis'e bakarken ansızın gözleri kızardı ve ağlamaya başladı. Gözyaşları Munis'i de etkilemişti, o da ağlıyordu. Hep böyle olurdu. Kim ağlasa Munis'i de ağlatırdı. Kendisi bile bunun nedenini anlamış değildi. Ağlamamak için sıktığı dudakları aralandı. "Ne olur ağlama! Ağlama ne olur. Söyle ne oldu?"

Fâize mendilini arıyor ama bulamıyordu. Sonunda yanında duran çarşafının ucuyla gözlerini sildi. "Ona na-

1. Şiilerin ve Caferilerin dinî merasimlerde söyledikleri ağıtlara denir. Bu merasimlere rovza veya rovze merasimi denir. (Ç.N.)

sıl iyi davrandığımı bir bilsen! Ben olmasam böyle mesut olur muydu sanıyorsun? Çok değil geçen sene abimle araları bozuktu. Kabahatli oydu. Aptal kadın kalkmış pılını pırtını toplayıp anasının evine gitmişti. Ahlaklı biri böyle şırfıntılıkları yapar mı hiç? Kim onları barıştırdı, bil bakalım? Zavallı ben! Öyle bir akşam yemeği hazırladım ki hâlâ dillerde. Mîrhand'dan et aldım. İki tümen bahşiş verip en iyi parçaları ayırttım. Patlıcan horeşt[1] yaptım. Kuzu Tehçin[2] pişirdim. Cûce kebap[3] yaptım. Hem de nasıl. Nane, limon, bol baharatla terbiye ettim. Bahçede bir buçuk saat mangalda pişirmekle uğraştım. Yoğurtlu ıspanak yaptım. Domates bulunmaz mı! Ta kent pazarına gidip domates aldım. Albay Selviboylu'nun hizmetçisine, Pervin'in pisboğaz babasına yetecek kadar Arak[4] aldırdım. Pervin'in babasının boğazına boşalttım."

Fâize dudaklarını içinden gelen bir acıyla sıktı. Munis şaşkınlıkla onu izliyorken sordu: "E sonra ne oldu?"

"Ne olacak canım? Yeniden düğün yaptık. Onu yeniden abimin evine geri gönderdik. İki ay geçmeden hayvan karşılık vermeye kalkıştı. Güya benim ziyafeti unutturacaktı. Bir ziyafet verdi. Pislik alafranga yemekleri yapmış, tepsilere lastik parçalarını biftek diye dizmiş. Hımm. Sanki biz köylüyüz biftek nedir bilmeyiz. İşte o günden beri bana meydan okumaya çalışıyor anlayacağın. Öyle bir karşılık vereceğim ki tarih yazsın."

"Bana sana meydan okumak istediğinden hiç söz etmedi."

"Ne diyecek? Ne diyebilir ki? Bana üstün gelmek istediğini mi anlatacak? Fâize'nin yemeğini yiyen ömür

1. (Far.) Pilav ile servis yapılan etli sebzeli yemek. (Y.N.)
2. (Far.) Kek şeklinde pişirilmiş pilav. (Y.N.)
3. (Far.) Kömürde pişirilen piliç. (Y.N.)
4. (Far.) Damıtılmış sert içki. (Y.N.)

boyu ağzını yalar. Şimdi bu yeniyetme kalkıp bana meydan mı okuyacak? İtin evladı it doğar. Kurt insanlar arasında yaşasa da elbet kurt doğurur. Ben de gittim yemek kitabı aldım. Tehçin pişiren biri lastiği andıran biftek de pişirir. Hepsini öğrendim."

"Tabii ki öğreneceksin, radyoda her gün bu yemekler anlatılıyor. Üstelik bizimkilerden daha az uğraştırıyor."

"İşte ben de bunu göstermek için yeni bir ziyafet verdim."

"Ne zaman?"

"Bir ay olmadı bile. Hepsini alafranga yemeğime çağırdım. Mîrhand'a gittim, beş tümen fazla verip en iyi bonfileden sekiz parça ayırttım. Kişi başına bir bonfile. Bezelye, fasulye, domates, patates aldım. Fasulye pilav da yaptım. Salata. Yanına da yoğurtlu ıspanak. Bir de bonfile üstüne öyle bir sos hazırladım ki parmaklarını yersin. Kent pazarına kadar gittim, en iri şeftali, vişne ve kirazları seçtim. Albay Selviboylu'nun hizmetçisine arak aldırdım. Arağı şişeye koydum, şişeyi buza gömdüm. Buzları da Nene Can'ın kristal kabına..."

Munis takdirle Fâize'ye bakarken sordu:

"Ne diye bunu yaptın ki?"

Fâize gülümsedi.

"Arak soğuk olsun diye..."

"İlginç!"

"Keşke sen de burada olup görseydin."

"Neden çağırmadın peki?"

"Emirhan Şiraz'daydı, gece vakti yalnız eve dönemezsin dedim."

"Doğru."

"İşte güzelim hem yediler hem övdüler. Neredeyse parmaklarını da yiyeceklerdi. Karıyı bir görsen kıskançlıktan patladı patlayacak. Sinirden pancar gibi kızarmış."

"Pervin mi?"

"Elbette. Bil bakalım bir de ne yaptı?"

"Ne yaptı?"

"Pat diye, 'Fuziciğim,' demez mi? Allah belasını versin! Bana Fuzi der. Dili dönmez Fâize demeye. 'Fuziciğim, bonfile üstüne sos koymazlar!' dedi. Bunu da öyle bir bağırarak söyledi ki yedi sokak ötedeki komşular bile duydu."

"İlginç!"

"Ne hissettiğimi anlatamam. Sordum, 'Kim demiş bonfile soslu olmazmış diye?' Buna karşılık, 'Radyo programında duydum!' dedi. 'Ben ise kitapta okudum!' dedim. 'Ben de okudum!' dedi. 'Okuduğun kitap saçmalamış!' dedim. Ne yazık ki abim ortaya atıldı: 'Koysalar da koymasalar da çok lezzetli olmuş!' demez mi? Kadın abimin bana arka çıktığını görünce mosmor kesildi. Yemek bitene kadar şişti durdu."

Munis olaya kendini öyle kaptırmıştı ki Fâize daha da abartmak zorunda kalarak, "Sürekli şişip durdu. Sonra erkekler terasa çıkınca hesapta bana masayı toplamakta yardım etmek için odada kaldı..." dedi.

Fâize sustu ve dudak büktü. Artık dayanacak gücü kalmamıştı. Gözyaşları sessizce yanaklarına aktı. Munis, "Güzelim ağlama ne olur," dedi.

"Karı masayı toplarken, 'Koridorda Feti'ye öyle sürünen birisi yemek kitabı okuyacağına kızlık zarına çare düşünmeli,' demez mi?"

Fâize bunu söylerken gözyaşları yüzünden eteğine damlar gibi oldu. Munis de ona ayak uydurmuş ağlıyorken gözleri ansızın fal taşı gibi açılmıştı. "Feti de kim?"

"İt oğlu it kardeşi. Bok gibi. Tuvaletten kaçmış pislik gibi. Ben ve Feti ha? Gözümü kan bürümüştü. İlk önce ona tokat atasım geldi. Kulağının zarını patlatıp ona unutamayacağı bir ders verecektim. Ne yazık abim oradaydı. Kendi kendime, mademki sen kendin kaşındın,

bırak biraz da biz kaşıyalım diye düşündüm. 'Bak senin kardeşinle koridorda flört eden Hazreti Azrail'dir canım. Onun o tipine ancak o katlanır. Ayrıca o dediğin bekâret, bir zar değil bir delik. Üç çocuktan sonra hâlâ orası deliktir, zar değildir, anlamadıysan pes doğrusu. Bir de kalkmış iftira atıyorsun...'"

Munis artık ağlamıyordu. Sadece Fâize'nin yüzüne bakıyordu.

Fâize devam etti. "'Bir daha o pis ağzına bu lafları aldığını duyarsam seni doğrar, içinden yüz Pervin çıkarırım!' dedim. Allahtan it gibi abimden korktuğu için ağzını bıçak açmadı. Ölüm sessizliğine gömüldü."

Munis sessizce gözlerini halının desenlerine dikmişti. Fâize gözyaşlarını silerken dört gözle Munis'in yüzündeki tepkiyi bekledi. "Biliyorum zehrini akıtmadan çekip gidecek yılanlardan değil. Şimdi arkamdan konuşup duracak. Ne önemi var? Yamuğu olmayanın yargıdan korkusu olmaz! Öyle sinirlerim tepeme çıkmıştı ki Mehcebin Hanım'a uğrayıp muayene olup belgemi çerçeveleterek duvara asacaktım neredeyse. Görsün gününü!" dedi. Munis hâlâ halıya bakıyordu. Sonra, "Bakirelik perde gibidir, anam böyle der. Bir kız yüksekten atlasa bu zar zarar görebilir. Perdedir yırtılabilir," dedi.

"Canım ne bu saçmalık? Bir delik orası. Fakat daracıktır sonra genişler o kadar."

"Hımm."

Munis'in benzi atmıştı. Fâize ona bakıyordu.

"Bir şey mi oldu?"

"Yok. Ama yine de zar olmalı..."

"Yok canım. Ben kitapta okudum. Ben çok okurum. Altı üstü bir delik."

Aliye elinde meyve tepsisiyle Emirhan'la eşzamanlı içeri girdi. Fâize ayağa kalktı. Adam tam bir dikdörtgen gibiydi, selamlaşma sonrası bir koltuğa çöktü. "Dışarısı

ana baba günü. Sakın ha dışarı adım atmayın!" dedi. Sonra onların gözlerindeki kızarıklığın farkına varınca sordu: "Bir şey mi oldu?"

Munis, "Hayır!" diye karşılık verdi.

Emirhan'ın bakışları değişmişti. Surat asarak, "Soruyorum size, bir şey mi oldu?" dedi.

Fâize, "Dertleşiyorduk!" dedi

"Ağlayarak mı?"

"Kadınlık hali işte!"

Emirhan belli belirsiz gülümsedi. Fâize, "Artık kalkayım!" dedi.

"Hanım nereye? Dışarısı tam bir kargaşa. Ana baba günü!"

"Gitmeliyim, geç kalırım yoksa."

Emirhan, "Gece kalın," diyecekti ama olmazdı. Aile endişeye kapılırdı. "İzin verin ben götüreyim. Şimdi gelmişsiniz sefa getirmişsiniz ama kadın başına sokağa çıkılacak bir gün değil!"

"Emirhan, çok da korkunç sayılmaz."

Adam surat asarak, "Kadının dışarı çıkması lüzumsuz. Ev kadınındır, sokak da erkeğin!" dedi.

Fâize bir şey demedi. Emirhan'la tartışmak işine gelmiyordu. Onu kendi haline bırakmalıydı. Bir yandan Pervin'den dolayı rahatlamıştı. Ondan önce davranmıştı. Artık suyu bulandırmaya gücü yetmez diye düşündü.

Emirhan yerinden kalkmıştı, hava aydınlıkken Fâize'yi eve bırakmak istiyordu. Kız durumdan memnundu. Nihayet onunla baş başa kalacaktı. "Yan yollardan gidersek tehlike yok. Taksici de böyle diyordu," dedi.

Munis

Birinci Bölüm: Ölüm

1953 yılının 17 Ağustos günü saat 16:00'da Munis evlerinin çatısında dikilmiş sokağa bakıyordu. Tamı tamına 56 saattir bir saniye bile uyumamıştı. Emirhan dışarı çıkmasını yasaklamıştı.

Yukarıdan sokağa bakıyordu. Ortalık karışıktı. Bir grup sağa koşarken sonra başka bir grup sola doğru koşuyordu. Kim ne tarafa koşsa bir başka grup ondan kaçıyor gibiydi. Sonra insan dolusu birkaç kamyon geçmişti. Arkasından birkaç tane tank görüldü ve uzaktan silah sesleri duyuldu.

Munis yirmi sekiz sene boyunca bekâret zarını düşünerek camdan bahçeye baktığını anımsıyordu. Aslında onu sekiz yaşındayken, bakire olmayan kızı Allah bağışlamaz diye uyarmışlardı. Ama şimdi tamı tamına iki gece üç gündür böyle bir zarın olmadığını ve sadece bir delik olduğunu öğrenmişti. İçinde bir şeyler kırılmıştı. Soğuk bir öfke içini kaplamıştı. Bütün çocukluğu boyunca ağaçlara uzaktan hasretle baktığını anımsadı. Tek dileği bir gün sadece bir kez de olsa bir ağaca tırmanmaktı. Bekaret zarı yırtılır korkusuyla bunu hiç yapmamıştı. Neden bilmiyordu ama dizlerinin altına kadar üşüyordu. "Öcümü alacağım!"

Sokağa biri girdi. Eli karnında sendeliyordu. Birkaç

adım ilerledi, sonra su arkına tepe üstü düştü. Artık Munis olduğu yerden onu göremiyordu. Ama ayakları arkın dışındaydı.

Munis gözlerini kapadı ve öne eğildi. Beş saniye sonra yere çakılmış bir desen gibiydi. Tabii gözleri açıktı ve yukardaki maviliğe bakıyordu.

Munis

İkinci Bölüm:
Yeniden Doğuş ve Tekrar Ölüm

En başta Munis ölmüştü. Belki de öldüğünü sanıyordu. Bir süreliğine sokakta asfaltın üstünde açık gözlerle öylesine sırtüstü yatıyordu. Yavaş yavaş gökyüzünün mavisi karardı ve Munis'in gözlerinden yaş boşandı. Sağ elini kaldırdı, gözlerini ovuşturup durdu. Sonra yerinden kalktı. Vücudunda kırgınlık ve yorgunluk hissediyordu.

Ötede adamın biri su arkına düşmüş, ayakları arktan dışarı sarkıyordu. Munis elinde olmadan adama yöneldi. Adamın yüzü gökyüzüne dönüktü ve gözleri açık duruyordu.

Munis sordu: "İyi misiniz?"

Adam, "Ben ölüyüm," dedi

Munis sordu: "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?"

"En iyisi buradan uzaklaşın. Başınız derde girebilir."

"Neden?"

"Sesleri duymuyor musunuz? Restleşiyorlar."

Munis sordu: "Sizin burada ne işiniz var?"

"Hanımefendi, ben ölüyüm dedim ya!"

Munis sordu: "Ben size baksam iyileşip eski halinize döner misiniz?"

"Yok hayır, sanmıyorum. İş işten geçmiş. Bir Fransız

senaristin yazdığı gibi: İş işten geçti! Benim durumum da aynen öyle artık iş işten geçmiştir."

Munis son derece üzüntülü bir şekilde, "Belki de..." dedi.

Adam epeyce sinirlenmişti. "Git diyorum! Ne günlere kaldık!"

Böylece Munis bir ay boyunca sokaklarda dolaştı durdu. İlk günlerde sokaklarda çatışmalar sürüyor, taraflar birbirlerini vurup öldürüyordu. Giderek sokaklar boşaldı, halk evlerine çekilerek pişmanlık duymaya başladı. Kimisi de hapse düştü. Birileri de sevinçliydi ve düzenlenen partilerde şarap ve arak içerek eğleniyordu. Genç kızın bu tip partilere uğradığı yoktu tabii ama sokakları dolaşırken evlerinde parti verenlerin camlarının önünde dikiliyor, gülüşmelere kulak veriyordu. Geceleri kimsenin evden çıktığı yoktu, zira polisler gördüklerine parola soruyorlardı. Giderek Munis, Tahran Üniversitesi civarındaki kitapçılara daha sık uğrar olmuştu. İlk günlerde vitrinlerin önünde dikiliyor, kitapların başlıklarını okumaktan çekinerek sadece kapaklarını incelemekle yetiniyordu. Giderek korkusunu yenerek kitap isimlerini okumaya başladı. Nihayet günün birinde kitapçılarda değil de seyyar satıcının birinde bir kitabın ismi dikkatini çekti: *Cinsellikte Mutluluk ya da Bedenimizi Tanıyalım*.

Munis on iki gün bu kitabı uzaktan izledikten sonra on üçüncü günde cesaretini toplayarak satıcıya sordu. "Bu kaça?"

"Beş tümen."

Munis kitabı satın aldı. Tenha bir sokağa sığındı. Bir ağacın gölgesinde oturdu ve kitabı okumaya koyuldu. A'dan başladı ve Z'ye kadar geldi, sonra üç gün boyunca kitabı üç kere okuyup bitirdi.

Üçüncü gün başını kitaptan kaldırdı. Artık kafasında ağaçların, güneşin ve sokakların başka bir anlamı var-

dı. Büyümüştü. Kitabı arkaya atıp yoluna devam etti. Evin yolunu tuttu.

Akşamleyin eve vardı. Aliye kapıyı üstüne açtı. Munis'i görür görmez de çığlık atıp bayıldı. Kız kurusu onu uyandırarak, "Aliye güzelim ne oldu sana?" diye sordu.

Kadın yavaş yavaş kendine gelirken hizmetçi, "Hanımefendi, bizi çok ürküttünüz. Bir aydır abiniz, anneniz, babanız sizi bulmak için çalmadık kapı bırakmadılar. Her gece umutsuzca eve çekilip ağlıyorlar. Hanımefendi söyleyin bakalım neredeydiniz?"

Munis bir karşılık vermeden başını hafifçe sallıyor ve manalı manalı gülümsemekle yetiniyordu. En sonunda, "Aliyeciğim ben artık o eski bildiğin Munis değilim, çok şey öğrendim!" dedi.

Sonra vakarla oturma odasına girdi, bir köşede oturup düşünmeye daldı. On beş dakika sonra Emirhan perperişan çıkageldi. Munis kapıya karşı oturuyor ve Emirhan beti benzi atmış, kapının çerçevesinde dikiliyordu.

"Namussuz neredeydin?"

Kız kurusu vakarla gülümsedi. Sinirlenmeye gerek yoktu. Kızgın değildi. Şaşkın hiç değildi. Emirhan, "Namusumuzu beş paralık ettin. Şehirde kaybolduğunu duymayan kalmadı," dedi.

"İzninizle sadece biraz yürüdüm."

"Ben sana kalabalıkta dışarıya çıkma dememiş miydim şerefsiz?"

Bunu der demez de kemerini belinden çıkardığı gibi Munis'e saldırdı. Tabii ki kız kurusu neden dayak yediğini anlamış değildi. Bir süre şaşkınlık içinde dayak yedikten sonra sordu: "Emirhan ne diye vuruyorsun, canıma kastın mı var?"

Bunu duyar duymaz kan Emirhan'ın beynine sıçra-

dı. Oracıkta yemek masasında duran keskin meyve bıçağını aldı ve Munis'in kalbine sapladı.

Kız kurusu bir kez daha kısa bir ah çekerek hayata veda etti.

Munis

Üçüncü Bölüm: Yeniden Doğuş

Birilerinin bağırıp çağırma seslerini duyunca Aliye odaya girdi. Munis'in kanlı bedenini ve Emirhan'ın elindeki bıçağı görür görmez çığlık atarak o da bayıldı. Emirhan şaşkındı ve yavaş yavaş korkmaya başlamıştı. Bir süre şaşkınlıkla elindeki bıçağa baktı, sonra onu masanın ucuna bıraktı. Yaptığından pişmanlık duydu. Bıçağı masadan aldı, cebinden çıkardığı mendille parmak izlerini silerek tekrar onu masaya bıraktı.

Tam bu esnada kapı çaldı. Emirhan kapıya gidip açtı. Gelen annesiyle babasıydı. "Üç karakola gittik, hâlâ bulunamadı!" dediler.

Sonra salona geçtiler. İlk önce Aliye'yi, sonra da Munis'i gördüler. Şaşkınlıkla bir süre bakıştılar. Sonra ikisi de çığlık atarak yere yığıldı. Şimdi Emirhan kendinden geçmiş cansız veya yarı canlı dört gövdeyle tek başına kalmıştı. Kendi kendine, "Allahım ben ne yapacağım şimdi?" dedi.

Sandalyenin kenarına oturdu ve bu vahim manzaraya baktı. Nihayet dayanamayıp ağlamaya başladı. Bir süre ağladı. Sonra mendille yüzünü silerken mendilin kanlı olduğunu fark etti. Yüzünü kana bulamıştı.

İçini saran ürpertiyle mendili masaya bıraktı ve şaşkınlıkla yerdeki bedenlere baktı. Bayılanların bile ayıl-

maya niyeti yok gibiydi. Bütün sorumluluk Emirhan'ın üstüne kalmıştı.

Kapının zili çaldı.

Emirhan'ın kalbi sarkaçlı saat gibi tik tak tik tak atıyordu. Kalktı ve kapıya giderken, "Allahım sen beni koru!" diye düşündü.

Bugünlerde birçok karakola Munis'in kaybolduğunu bildirmiş, ihbarda bulunmuşlardı. Neredeyse günde en az beş polis kapılarını çalar olmuştu.

Emirhan kapıya yöneldi ve neredeyse fevri bir hareketle kapıyı açtı, bir an evvel bu işi sonlandırmak istiyordu. Fâize'ydi. İlk önce Emirhan'ın yüzü karanlıkta pek görülmezken ses, "Selam!" dedi ama hemen yüzünü görünce, "Aman Allahım!" dedi ve duvara yaslandı.

Emirhan, "Allah aşkına bari sen bayılma!" dedi.

Fâize korku içinde Emirhan'ın yüzüne bakarken kekeleyerek, "Munis'ten bir haber var mı diye sormaya gelmiştim!" dedi.

Emirhan sağ elinin işaretparmağının ucuyla oturma odasını gösterdi. Kız odaya yöneldi ve kapıyı açtı. Emirhan hâlâ koridorda dikiliyordu. Fâize benzi atmış bir şekilde dışarı çıktı. "Dördünü de mi öldürdünüz?"

"Sadece Munis'i."

"Şimdi ne yapacaksınız?"

"Bilmiyorum!"

Bunu söyler söylemez cılız bir hamamböceği gibi duvar yanına çöktü ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Tam o anda ansızın Fâize'nin içinde nihayet hayatının yoluna girmek üzere olduğuna dair bir his belirdi. Çarşafını başından aldı, buruşturup bir tarafa atarak Emirhan'ın karşısına geçip diz çöktü. "Adam utan! Ne diye ağlıyorsun? Kızın abisisin! Taassup var, şeref var. Öldürdün mü? İyi yaptın hak etmişti. Neden olmasın? Bir aydan beri ortadan kaybolan kız bir yerde ölü sayılır. Bir kız böyle

yapar mı? Çok da iyi yaptın. Aferin. Ben de senin yerinde olsam aynısını yapardım. Anandan emdiğin süt helal olsun..." dedi.

Bunları söyledikten sonra göğsünün arasından bir mendil çıkarıp gözyaşlarını silsin diye Emirhan'a uzattı.

Emirhan sakinleşmişti. Burnunu mendile sildi. Bir teselli beklerken bu ilahî elçi çıkagelmişti. Bunları aklından geçirirken bir yandan bu kadının önünde diz çökmek istiyor, diğer yandan da göğsünün arasından çıkardığı mendilden dolayı onu ayıplıyordu. Kızın neredeyse donu görünüyordu. Emirhan bir an bu kız da kız kardeşi olsa onu da öldürüp rahatlayacağını düşündü. Ama bu kız onun kız kardeşi değildi, o yüzden de onu ilgilendirmiyordu. Sonunda Emirhan bir ah çekerek sordu: "Şimdi sizce ne yapmamız gerekiyor?"

"Beyefendi bu çok basit. Kızcağız bir aydır aranıyor, değil mi?"

"Evet, öyle."

"Pekâlâ. Onu bahçeye gömeriz. Kimse anlamaz. Birçok kişi bugünlerde kayıp, ayrıca adli tıp da yoğun. Kimse sizin evi aramaz."

Dedikleri Emirhan'ın aklına yattı. Başıyla onu teyit etti. İkisi beraber bahçeye çıktılar ve karanlıkta kazma kürek bahçeye daldılar. Neredeyse 75 santimetre derinliğinde bir mezar kazdılar. Sonra odaya geri döndüler.

Aliye, annesi ve babası hâlâ baygın yatıyorlardı. Adam ile kadın biri cesedin ellerinden diğeri ayaklarından tutarak onu dışarı çıkardılar. Sonra da gömdüler. En sonunda kürekle toprağı iyice bastırınca da yerdeki kanları silmeye ve cinayet izlerini yok etmeye koyuldular.

Her şey bittikten sonra Aliye ve diğerleri sırasıyla ayıldılar. Üçü de etkisinde kaldıkları ruhsal şoktan dolayı son üç saati hatırlamıyordu. Bir tek Aliye hayal meyal bir cesedi anımsıyordu. Ama okuması yazması olmayan

basit bir hizmetçi olduğundan bunu söylemeye cesareti yoktu. Üstelik bir ikizi olduğuna dair söylentiler vardı. Komşular geceleri ikizini damlarda gezinirken görmüşlerdi, merakla tülbentleri aralayıp içindeki uykulu veya yarı uykulu kişileri utanmadan dikizlediği söyleniyordu. O yüzden tek bir kelime etmeden sustu.

Emirhan'ın annesi Fâize'yi görür görmez yüzünde güller açtı. "Hanım kızım nasılsın? Yüzünü gören cennetlik!"

"Rica ederim hanımefendi. Biz her zaman uğrar size de sık sık zahmet veririz."

"Ne demek kızım. Sizi aramızda görmek çok güzel."

"Zavallı Munis'ten bir haber var mı diye öylesine uğramıştım. Bulundu mu bulunmadı mı diye soracaktım."

Emirhan'ın annesi derin bir ah çekerek "Evladım, kızcağızım hâlâ kayıp. Elbet bir gün çıkagelir," dedi.

Fâize, "Peki o zaman size rahatsızlık vermeyelim. Ne olur bir haber alırsanız derhal beni de bilgilendirin lütfen."

"Yok olmaz canım. Seni bırakır mıyız hiç? Akşam yemeğinde beraberiz. Aliye koş git mutfağa hemen."

"Yok, hayır hanımefendi."

"Yok deme. İmkânı yok."

Böylece Fâize yemeğe kaldı ve Aliye mutfağa daldı. Aliye yemek hazırlarken hep kendi kendine Luri[1] dörtlükleri mırıldanırdı. Bu dörtlüklerde okuma yazmam olsa uzaktaki yârime bir mektup yazardım derdi. Bu mektupta ise görüp de anlatamadıklarını sıralardı gizemli yârine.

En sonunda yemek yediler. Yemekten sonra Emirhan Fâize'yi eve bırakmak için kalktı. Yol boyunca Emir-

1. Lurca. İran'daki bazı bölgelerde konuşulan ve Farsçayla birlikte güneybatı-İrani diller grubuna giren dildir. (Ç.N.)

han şaşkın ve suskundu. Kız cesaretini toplayarak onun elini tutup okşadı. Sonra gözünü karartarak, "Şimdi bu olaydan sonra sizin bir an evvel evlenmeniz şart, böylece Munis'in anısı silinir. Kaldı ki sizin hayatta bir dosta, candan bir munise ihtiyacınız da var," dedi.

Emirhan, "Gerçekten haklısınız!" dedi.

Birkaç gün sonra Emirhan annesine açıldı:

"Anne?"

"Canım oğlum?"

Emirhan sandalyenin ucuna ilişmiş tedirgin görünüyordu. "Anacığım! Aslında utanıyorum ama çok düşündükten sonra bir karara vardım. Benim hayatta bir eşe, bir munise ihtiyacım var. Bana bakacak rahat ettirecek bir kadına yani. O yüzden evlenmek istiyorum."

"Ne güzel. Bundan iyisi Şam'da kayısı. Tabii kayıp kız kardeşinden hâlâ bir haber yok. Gönül isterdi ki o da böyle bir günde aramızda olsun. Ama elden ne gelir? Peki hayırlısıyla düğünü ne zamana planlıyorsun, bir de düğünü nerede yapacağız?"

Emirhan çekinerek öksürdü. "Tabii ilk önce kız isteme var!"

Annesi şaşırarak sordu. "Fâize'yi almayacak mısın?"

"Hayır anneciğim. Ben Hacı Muhammed Alsuratlı'nın kızını düşünüyorum. On sekiz yaşlarında güzel mi güzel, yumuşak huylu, sessiz, mahcup, ak pak bir kız. Başından çarşafı eksik olmaz, sokakta yürürken yere bakar, ona bakarsan utancından kızarır. Sizden ricam bir an evvel onu istemeye gitmeniz."

"Emirciğim sen aslında kayıp kız kardeşinden iki yaş büyüksün. Kırkını devirmiş birisin. Bugüne kadar evlenmediysen de tek nedenin kız kardeşine göz kulak olmaktı. Şimdi neden kalkıp on sekizinde bir kız istiyorsun? Atalarımız boşuna genç karıyı komşuna alırsın dememişler. Bilirsin bu işler bir gecede insanın şerefini beş paralık eder."

Emirhan biraz düşündü. "Anne aynı büyükler; *kız gelince yirmisine, ağlanmalıdır haline* dememişler mi? Kaldı ki bana yirmisinin altında kız gerek. Yüzüne de bakılırsa kötülük yapacak birine benzemiyor. Sen iyisi bugün giyin kuşan, onu istemeye git," dedi.

Aynı günün akşamı annesi güzelce giyindi, çarşafını başına örttü ve Emirhan'la beraber kız istemeye gittiler. Biraz hoşbeş ettiler sonra kız tülbentini sıkıca bağlamış kalın siyah çoraplarıyla belirdi ve gayet utangaç bir şekilde çay getirdi ve misafirlere sundu.

Anne gelini pek beğendi. Gelin de anneyi beğendi. Damat beyin ailesi gelin hanımın ailesini beğendi. Düğün için bir sonraki çarşamba gününe anlaştılar. Zira matem dönemi yakında başlayacaktı ve iki ay her şeyi ötelemek zorunda kalacaklardı. Mehir parası olarak on beş bin tümen üzerinde anlaştılar. Erkek tarafı ayna ve iki adet şamdan götürecek, düğünü Hacı Bey'in daha ferah ve büyük olan bahçesinde yapacaklardı. Anne ve oğlu gayet mutlu eve dönünce her şeyi Aliye'ye anlattılar. Aliye bilmiş bilmiş başını salladı ve sırıttı, sonra da ilk fırsatta çarşafını örttü ve Fâize'nin evine giderek her şeyi ona anlattı. Kız kurusu birkaç kez kafasını duvara vurdu sonra da camı yumrukladı. Cam kırıldı ve elini kesti. Sonra da Aliye'nin önerisiyle çarşaflarını örtünüp beraber Şah Abdülazim'in yolunu tuttular, orada on iki mum ve tombul bir koyun adayıp bu düğün olmasın diye dua ettiler. Sonra da Gar Kapısı'na gidip Mirza Monagebi'den sevgi bozan tılsımı aldılar. Oradan da Evin[1] köyüne Hanım Bacı'nın evine yollandılar. Hanım Bacı'nın nefesi güçlüydü, eski bir kitaptan fal bakardı. Fâize'yi şöyle bir süzdü, sonra kitabı açtı: "Bu falın sahibi orta boylu bir

1. Tahran'ın kuzeyinde bir köy. (Ç.N.)

kızdır, ne ince ne de şişmandır, buğday tenli, kare suratlı, gözleri ufak, dudakları hünnap rengi."

Fâize kitabın böyle her şeyi tam yazdığına şaşırmıştı. Hanım Bacı devam etti. "Bir derdi var. Derdi aşktır. Allah ona bağışlasın!"

Fâize içtenlikle başını salladı. Böyle anlarda neredeyse annesi kadar seviyordu bu Hanım Bacı'yı. Ufak tefek yaşlı kadın, "Bu aşkı dize getirmek için kızın yedi gece boyunca yalınayak yedi kez kıbleye yürüyüp ve yedi kez de yedi adım ters istikamette yürüyüp her adımda, 'Tanrım, beni şeytanın vesvesesinden arındır,' diye yalvarması gerek! Sonra da ayaklarını suda yıkamalı, yatarken de yorgandan dışarı bırakmalıdır," dedi.

Fâize, "Hanım Bacı ben sevdalıyım. Sevdiğime kavuşmak istiyorum. Bana karşı tarafın aklını çelecek bir muska ver!" diye yalvardı.

Hanım Bacı çok yaşlıydı. "Kızım hiçbir şeyi zorla tutamazsın. Bu aşka karşı koyman şart. Şairlerin dediği gibi: *İki tarafın birbirine gönülsüz olması ne güzel/ Birinin başı beladadır gönlü kaymışsa başkasına !*" diyerek güldü.

Fâize sinirli ve öfkeli Hanım Bacı'nın evini terk ederken bir beş riyalliği halının üstüne fırlattı. Kız gidince Hanım Bacı kendi kendine güldü. Kalktı beş riyali yerden alıp seramik bir kumbaraya attı. Aklınca böyle böyle torununun çeyizini düzecekti. Fâize yedi gece, yedi gün evde volta attı, homurdandı ve ağladı. Karakola gidip Emirhan'ı Munis'in katili olarak ihbar etmek geldi aklına. Sonra düşündü, nasıl Emirhan, Munis'i öldürdüyse o da Emirhan'ı öldürebilirdi. Bin bir şey düşündü ama hiçbiri kafasına yatmadı. En sonunda düğün gecesi onlara gidip elindeki tılsımı Munis'in ayakucuna toprağa gömmeye karar verdi. Böylece ölünün kanı tılsımın uğursuzluğuyla el ele vererek Emirhan'ı enseleyeceklerdi.

Düğün gecesi Fâize, Emirhan'ın evine gitti. Bunlar

cinayetten kuşkulanan ama belli etmeyen Aliye'nin işbirliğiyle oluyordu. Aliye, Fâize'yi içeri alıp Hacı'nın evindeki düğüne gitti. Fâize doğrudan bahçeye yürüdü ve toprağı kazmaya başladı, amacı tılsımı oracıkta gömmekti. Birden bir ses duydu, donup kaldı. Bu Munis'in sesiydi: "Fâizeciğim!"

Sanki ses kuyunun dibinden geliyordu. Kız zorla yutkundu ve kalbinin dışarıya fırlamaması için eliyle kalbine bastırdı. Sonra sakinleşmeye çalıştı. Ses tekrar duyuldu: "Fâize, canım nefes alamıyorum!" dedi.

Fâize hâlâ sessizdi. Ses, "Çok acıktım. Öyle susadım ki neredeyse öleceğim. Çok oldu bir şey içmeyeli!" dedi.

Fâize elleriyle gayriihtiyari bir şekilde toprağı eşelemeye başladı. Kazınca da kızın yuvarlak yüzü topraktan dışarı çıktı. Kız yavaşça gözkapaklarını araladı. "Canım, küçük kardeşim, az da olsa su lütfen!" dedi.

Fâize havuzdan bir avuç su alıp Munis'in yüzüne boşalttı. Sonra aceleyle toprağı kazdı. Kaza kaza da kızı dışarı çıkardı. Kız öyle zayıflamıştı ki adım atacak durumda değildi. Fâize onu kaldırdı ve üzerindeki toprağı silkeledi, ötekisi yalpalayarak mutfağa yöneldi. Artık Fâize iyice korkmaya başlamıştı. Bu tuhaf olayı nasıl yorumlayacağını bilemiyordu. Sessizce mutfağa gitti. Kız toz toprak içinde buzluktan yemeği çıkarmış, çamurlu elleriyle soğuk yemeğe saldırmış, avuç avuç ağzına dolduruyordu. Boğazından bir hırıltı sesi duyuluyor, gözleri çukurunda fır fır dönüyor ve korkunç bir gülümsemeyle ona bakıyordu.

Durmadan yiyip homurdanıyordu. Yavrularından uzak düşmüş dişi bir aslanı andırıyordu. Nihayet tencereyi yarıladığında açlığı geçmeye başlamıştı. Sonra kalktı ve yalpalayarak avluya çıktı. Tulumbaya yöneldi, kovayı altına koydu. Onu suyla doldurdu. Suyun kirine çamuruna aldırmadan kafaya dikip içti.

Ansızın duraksadı sonra hırıldayarak elbiselerini çı-

kardı, soyundu ve çırılçıplak havuza girip yıkanmaya başladı.

Fâize doğrudan kızın el değmeden duran odasına yöneldi. Çekmeceleri açarak alt üst kıyafetler bir de havlu alarak kıza getirdi. Tekrar avluya döndü. Öteki havluyu aldı, çarçabuk kurulandı. Oracıkta avlunun bir köşesinde giyindi, sonra oturma odasına geçti ve her zaman olduğu gibi radyonun yanına oturdu. Fâize de içeri girerek korkuyla karşısına oturdu. Munis konuşmaya başladı: "Demek artık abimle birlik olmuş adam öldürüyorsun? Utanmaz şerefsiz!"

Fâize kekeleyerek olayı anlattı anlatmasına ama sanki duvara anlatıyormuş gibi kıza en ufak bir etkisi olmuyordu. "Demek yıllardır yüzüm yuvarlak diye beni aptal, eşek sandın!"

"Bu da ne demek? Kim demiş?"

"Sen! Seni itin evladı seni!"

"Bu Muhammed kıblesine ant içerim yok böyle bir şey!"

"Aptal sensin! Artık herkesin düşüncesini okuyorum. Bir tek yuvarlak suratlı aptal diye düşünmedin, üstüne üstlük hesapta aptallığımdan faydalanarak abimle evlenmeye kalkıştın."

"Kutsallara ant içerim..."

"Kes sesini yalan söyleme!"

Fâize sustu. Munis, "Şimdi dikkatlice bak, suratım yuvarlak olmadığı gibi oldukça da uzundur!" dedi.

Fâize şaşkınlıkla ona bakıyordu. Munis'in yüzü neredeyse atın yüzü gibi upuzun görünüyordu. Fâize ruhsal bir kriz geçiyordu. Ateşi var gibi hissediyordu. Bir an için felçli, kör ve sağır biri olmak istedi, böylece bu yaşadıklarını görmeyecek duymayacaktı.

Munis, "Sadece yüzüm uzamamış bak gözbebeklerim bile uzamış!" dedi.

Fâize ona baktı. Gerçekten de kız haklıydı. Gözbebekleri bile uzamıştı.

Munis, "Gözbebeklerim sadece uzamamış, ayrıca kan çanağı gibi de!" dedi.

Fâize baktı, kız haklıydı, gözbebekleri uzun ve kırmızıydı. Düşündü, kim bilir belki de ayakları da toynaklıydı. Öteki ânında, "Hayır toynaklarım yok!" dedi ve şeytan gibi kahkahalar atarak güldü. Neredeyse öteki izin verse Fâize bayılacaktı.

Munis, "Boşuna numara yapma! Senin huyun bozuk zaten. Ama ben yine de seninle yaşamaya karar verdim, bu evde kalmayacağım. Abime karşı bir birlik kuracağım. Böylece başka abilerin kız kardeşlerini öldürmelerini engellemek istiyorum. Aslına bakarsan huyum güzel. Ama o küçük kafanda dolaşan bütün fikirlerini okuyabildiğimi unutma sakın! Anladın mı?"

Fâize, "Elbette! Elbette!" dedi.

Munis devam etti: "Rahmetli anneannemin bir kedisi vardı, bir keresinde yirmi dört saat yatak içine sıkışıp kalmıştı. Onu dışarı çıkardıklarında bir kitap gibi uzun ince bir şey olmuştu. Sonra ona bolca yemek verince de şişip patlamıştı. Beni topraktan çıkardığında kendimi onun gibi hissetmiştim. Sanıyorum o zavallı kedinin ruhu bana geçmiş olmalıdır."

Fâize, "Elbette! Haklısınız. Gözleriniz kedi gözü gibi. Ama yüzünüz atı andırıyor," dedi.

Munis, "Neden böyle resmî konuşuyorsun? Biz birkaç hafta öncesine kadar yakın arkadaş sayılırdık. Gerçi sen benim aptal olduğumu düşünüyordun. Yine de dost sayılırdık. Şimdi de düzgün konuş!" dedi.

Fâize, "Tamam!" dedi.

Munis, "Sahi ben kadın ve erkek kitabını da okudum... bundan sonra bu konularda bana bilgiçlik taslamayın! Tamam mı?" dedi.

"Tamamdır!"

"Şunu da kafana sok, Pervin'in yemekleri daha iyi. Bu benim şahsi görüşüm. Anlaşıldı mı?"

"Evet."

Tabii Fâize'nin boğazında hüzün düğümlendi. Sonra oradan kalbine inip şişti. Munis her şeye rağmen bir zamanlar yuvarlak suratlı, iyi niyetli bir kızdı. "Kuşkusuz sen de iyi aşçı sayılırsın ama o daha iyi!" diye ekledi.

Fâize, "Şimdi ne yapacağız?" diye sordu.

"Öylesine oturup gelin ve damadın gelişini bekleyeceğiz."

Birkaç saat sonra ev halkı geri döndü. Gelinin babası, annesi ve yakın akrabaları da aralarındaydı. Gelin ve damadı şarkılar ve alkışlarla gerdek odasına uğurladılar. Nazlı gelinin arkasından ayakta zor duran sarhoş damadı da içeri soktular. Sonrasında Aliye çığlık atarak yere yığıldı, zira Munis karşısında dikiliyordu. Kız kurusu koridorda dikilmiş topluluğu süzüyordu. Hacı Alsurat sordu: "Hanımefendi kimlerden?"

Anne korkuyla, "Kızım Munis!" dedi.

Munis tek bir kelime etmedi. Topluluğun arasından geçerek gerdek odasına yöneldi. Kapıyı iteleyince içeriden kilitli olduğu halde kolaylıkla açıldı ve Munis içeri girdi. Emirhan sarhoş bir vaziyette elbise değiştiriyordu. Kızın sırtı kapıya dönüktü ve çekinerek soyunuyordu. Kapının sesiyle ikisi de döndüler. Biri şaşkın, diğeri ise benzi atmış baygınlık geçirecek gibiydi. Munis'in yüzü uzadı, gözbebekleri de uzadı. "Hile yapma, usluca yaklaş!" dedi.

Emir kuzu gibi ona doğru yürüdü.

Munis ona, "Zavallı neden böyle sarhoşsun?" diye sordu

"Ne desem boş!"

"On sekizlik kızla hesapta itaatli masum diyerek evlendin, değil mi?"

"Öyledir."

Munis kıza döndü. "Ya sen, geçen sene dayı oğlundan peydahladığın bebeği aldırasın diye Bayan Fâtımî'nin bıçağının altına yatmamış mıydın?" diye sordu.

Kız bir çığlık atarak tam da bayılacakken Munis kolundan kavradı. "Boşuna numara yapma! Bayan Fâtımî'nin önerdiği gibi abimi de sarhoş etmediniz mi?"

Sonra Emir'e döndü. "Seni piç kurusu! Artık bu kadınla ömrün geçecek. Ona bir kötülüğünü görürsem ânında seni yerim ona göre! Anlaşıldı mı?"

Emir, Ahfeş'in keçisi[1] gibi başını salladı. Gelin ile damat Munis'in karşısında korku içinde dikiliyordu. Munis, "Ben artık Fâize'yle yaşayacağım. Bu kızcağızın dili uzun olsa da gerçek bir bakiredir. Ama ahmaklara da seninki gibi kızlar nasip olur. Amma velakin ona bir kötülüğünü görürsem sana öyle bir ders veririm ki ömrün boyunca aklından çıkaramazsın," dedi ve odayı terk etti.

Emirhan yıkılmış halde ezik genç gelini süzdü. Sonra yatağın bir köşesine çöküp ağlamaya başladı. "Ne kötü bir alın yazım var benim!" diyerek hıçkıra hıçkıra ağladı. Genç gelin bu esnada kapıyı içeriden kilitlemişti.

Munis salona doğru yürüdü. Aliye de ayılmış onların peşine takılmıştı. Anne ve diğerleri de onları izliyordu. Hacı Alsuratlı ısrarla neden damadının kız kardeşinin düğüne katılmadığını öğrenmek istiyor, damadın annesi ise verecek bir yanıt bulamıyordu. Belli ki kızından çekiniyordu.

Munis, Fâize'ye döndü. "Kardeş kalk bir Kerec'e[2] gidelim," diye seslendi.

Aliye yalvararak, "Ne olur beni de götürün!" dedi.

1. Arap dil bilgini Ahfeş'in ders anlatırken anlamadan başını sallayan keçisi. (Y.N.)

2. İran'da Tahran'ın yakınında büyük bir yerleşim merkezi. (Ç.N.)

Munis, "Belki sonra!" diye yanıtladı.

Topluluk sessiz ve şaşkın onlardan ayrıldı. Kızlar da yürüyüp kapıya yöneldiler. Sonra da gecenin karanlığında gözden kayboldular.

Bayan Ferruhlikâ
Sadreddin Gulçihre

Ferruhlikâ elli bir yaşına rağmen her zaman olduğu gibi güzel ve alımlı, balkonda sallanan sandalyesinde sallanıyordu. Baharın ortasında turunç kokusu odaya dolmuştu. Arada bir Ferruhlikâ gözlerini kapatarak kendini bu kokuya bırakırdı. Kendi kendine düşündü; babası hayatta olsa şimdi bahçedeki yerinde oturmuş sardunyaların toprağını değiştiriyor olurdu. Babası on sene önce ölmüştü ama sanki dün gibiydi. Ölümünden iki gün önce ona seslenmiş, "Kızım dikkatli ol, bu adama benim hiç güvenim yok!" demişti.

Bunu söyledikten iki gün sonra da ölmüştü. Ferruhlikâ bir an çiçeğin kokusunu unuttu. Babasının anısı öyle güçlüydü ki her şeyi örtüyordu. Ölünün anısını unutmak istiyordu zira onu andıkça hüzünleniyordu.

Gulçihre odadaydı. Kravatını taştan boy aynasında düğümlüyordu. Ayna kısmen bahçeyi ve balkonu içinde taşıyordu ayrıca kendi kendine düşünen Ferruhlikâ ve sallanan sandalyesini de. Gulçihre iki dakikalık işini yarım saatte bitirememişti, tek amacı eşini gözetmekti. Onunla yüz yüze gelmek istemiyordu. Göz göze geldiklerinde Gulçihre sadece alaycı gülüşüyle kadını süzerdi. Elinde değil, ne hikmetse kadının yüzüne her baktığında, kalbinin içinde ona karşı bir kin ve öfke belirirdi. Ama

ondan uzaktayken veya şimdi olduğu gibi onu aynadan izlerken kadını severdi. Hem de dünyadaki her şeyden ve herkesten daha fazla seviyordu onu. Ama her göz göze geldiklerinde o eski kin canlanırdı. Otuz senelik eski bir hisli. Ferruhlikâ gerinmek istedi. Elinde olmadan iki kolunu yanlara doğru açtı. Teni kavisli bir şekil aldı ve kasları kasıldı. Böylece keyfi yerine gelirdi. Bir keresinde *Rüzgâr Gibi Geçti* filmindeki Vivien Leigh'i anımsamıştı. Yatakta geçen bir sahnede kadın aynen bu şekilde gerinmişti. Vivien Leigh'i düşünürken aklına Fahreddin Azod gelirdi. Şehzade'nin Şemiran bağındaki ziyafetinde o ilk buluşmalarını anımsardı. Fahreddin Amerika'dan yeni dönmüştü. Amerika'da çektiği filmler ve fotoğrafları onlara göstermek için yanına almıştı. New York'ta çektiği o garip fotoğraflar... Gerçi o günden sonra Ferruhlikâ New York'a üç kere gitmiş ama o garip fotoğraftakilere hiç denk gelmemişti. Ona göre tek suçlu Gulçihre'ydi. Bu yolculuklarda belki Fahreddin yanında olsa o tuhaf yerleri görebilirdi. Ama bu adamın bu işlerden bir şey anladığı yoktu. Tek bildiği şey sabahın dokuzunda otelden kahvaltı salonuna inip kahvaltı masasına oturmaktı. Sonra da yer değiştirerek odaya çekilip bir koltuk üstüne yığılıp oracıkta Bay İntizâmî gelene ve onları alıp lokantaya, sinemaya ve kabareye götürene kadar şekerleme yapmasını bilirdi.

Nihayet Gulçihre kravatını düğümlemişti. Şimdi biraz daha aynada oyalanmak için bir bahane arıyordu. Sakal tıraşına kalkışsam yarım saat oyalanabilirim diye geçirdi aklından. Öylece lavaboya geçti, kâseye sıcak su koymuş, usturasını, fırçasını ve tıraş köpüğünü alarak aynanın karşısına geçmişti. Ferruhlikâ sabırla Gulçihre'nin işini bitirip evden çıkmasını bekliyordu. Aslında Gulçihre emekli olduktan sonra her akşam bir yerlere gezmeye giderdi. Bir-iki saat bir kafede takılıp gazete okur, kahvesini

içip eve geri dönerdi. Kadın da her gün onun çıkıp gitmesini beklerdi, ancak o gittikten sonra biraz canlanıp bir şeyler yapmak gelirdi içinden. Adam evde olduğu vakit hareket kabiliyeti azalırdı. Bir köşede boş boş oturmak zorunda kalırdı. Ne de olsa otuz iki senelik boş oturma alışkanlığı vardı. Hareketsizliğe alışmıştı. Ama gayriihtiyari bir biçimde Gulçihre'nin evden çıkışıyla beraber onda bir sevinç, bir coşku başlardı. Eskiden bu sevinç daha uzun sürerdi zira Gulçihre günde en az sekiz saat dışarıda kalırdı. Gerçi o dönemlerde bile öğlen arası eve uğrar yemeğini yer ve şekerlemesini yapardı. Yine de kadın daha hareketli ve coşkuluydu. Öyle ki arada bir şarkı söylediği bile olurdu. Adamın emekli oluşu bu sevinci çalmıştı ondan. Adam, evde daha fazla kalması yetmiyormuş gibi bir de her işe burnunu sokardı. Çiçeklerle uğraşmak, vazoların yerini değiştirmek ve ziyafet odasındaki duvarlardan kopup düşen aynacıkları yapıştırmak aklından hiç geçmezdi. Sürekli pijamayla bir köşede, koltukta, yerde veya yatakta pineklerdi. Arada Ferruhlikâ'yla dalga geçer, ona o soğuk esprilerinden yapardı. Kadın, "Sakalını lavaboda kessen. Şimdi halı ıslanacak!" dedi.

Gulçihre fırçasını suda gezdirirken içi sevinçle dolarak, "Lütfen hanımlar sussunlar!" dedi.

Ferruhlikâ dudağını ısırdı. Yüzünü bahçeye çevirdi. Adama laf yetiştirecek hali hiç yoktu. Gerçi kelimeler zihninde patladı patlayacak halde bir çıkış peşinde dönüp duruyorlardı. Ama ses çıkartmadı. Yine Fahreddin Azod çıkagelmişti. Her zaman bu saatlerde gelir onu kurtarırdı.

O gece, o ilk tanıştıkları akşam, yine Fahreddin ona doğru gelmişti. Ferruhlikâ akasya ağacının altında dikiliyordu. Fahreddin yavaşça arkasına geçmişti. Sesini hemen duymuştu. "Vivien Leigh!"

Ferruhlikâ dönmüştü. Fahreddin ona bakıyordu. O

erkeksi dudaklar hâlâ aklındaydı. Gerçi sonraları onları kerelerce öpmüştü ama o ilk hatıra... O birbirine bastırılmış gizemli kalın dudaklar! O dudaklar ki sanki birbirine yapışmalarının tek nedeni o beyaz inci gibi dişlerin parıltısını engellemekti.

"Ben mi?" diyerek sormuştu.

"Evet siz! Vivien Leigh'in küçük ve zarif kız kardeşi gibisiniz. Pes doğrusu..."

Kadın annesinden edindiği alışkanlıkla başını sol omuzuna doğru yana çevirip gözucuyla ona bakmak istemişti. Her zaman bu duruşun güzelliğinden emin olmuştu. Ama başını sola döndürmeden eli ayağı birbirine dolaşmış ürkek bir serçe misali bakakalmıştı. Fahreddin onun bu durumunu bir gülümsemeyle karşılamıştı.

"Ferruh her geçen gün daha da güzelleşiyorsunuz. Bunu nasıl beceriyorsunuz?"

Gerçi hâlâ şaşkındı ama bilinci açılınca başını sol omuzuna doğru çevirmiş ve gözucuyla ona bakmıştı; "On senedir görüşmüyoruz!"

"Nasıl? Kim demiş buluşmadığımızı?"

"Beni nerede gördünüz?"

İşte o anda Fahreddin birkaç kere eliyle kalbinin bulunduğu yere vurarak, "Burada! Neden evlendiniz?" dedi.

"Evlenmeyecek miydim?"

"Evlenmeli miydiniz?"

Kadın şaşırmıştı. Adama bu konuda bir söz verdiği yoktu. Adam Amerika'ya giderken o sadece on üç yaşındaydı. O yıllarda adama karşı bir his beslediğini anımsamıyordu. Ama o gün, o anda belki de bir şeyler hissetmiş olabilirdim diye geçti aklından.

"Hayat bu! Herkes evleniyor..."

"Ve siz de mi? Böyle güzel bir kadın nasıl olur da evlenir? Sizin evlenmeye hakkınız yoktu. Güzelliğinizi dünyaya sunmalıydınız."

Ferruhlikâ gülmüştü. İnce ince, tatlı ve içten bir gülüş. Adamın konuşma şekli komikti. Adam bu gülüşe sinirli bir tepki verebilirdi ama öyle yapmadığı gibi ona doğru bir adım bile atmıştı; "Her zaman mavi elbise giymelisiniz. Size çok yakışıyor!" demişti.

İşte tam o anda Gulçihre araya girmişti. Boyu Fahreddin'in omuzuna bile gelmiyordu. O sinsi gülüşü ve kuşkucu bakışları dört yıldır, Ferruhlikâ'yı sıkıyorlardı. Fahreddin, "Hanımefendiye *Rüzgâr Gibi Geçti* filmini anlatıyordum. Gelmeden önce izlemiştim. İlk gösterilerinden biriydi. Bilet bulmak için ne kadar zorlandığımı anlatamam. Sabahın beşinde kuyruğa girmiştim. Kendilerine Vivien Leigh ile olan benzerliklerinden söz ediyordum," demişti.

Gulçihre iki kelime söylemekle yetinmişti. "Demek öyle!"

Gülüşünün alaycı bir yanı yoktu. Zavallı bir gülüştü. Fahreddin'den eksik kalacağını anlayacak kadar insaflıydı. Fahreddin, "Burada gösterime girerse sakın kaçırmayın. Sinema tarihinin başyapıtı sayılır. Bugüne kadar böyle yüksek bütçeli bir sinema filmi çevrilmiş değil," dedi.

O gece amcasının aracıyla geri dönmüşlerdi. Gulçihre gece boyunca amcasının hürmetine susmuştu. Sokağın başında arabadan inmiş, vedalaşmış, sonra sallana sallana yan yana eve yürümüşlerdi. Ferruhlikâ bir saat sonra adamın uyuyacağını kendisinin ise uyumadan saatlerce düşünüp duracağını biliyordu. Gulçihre o geceyi berbat etmeyi başarmıştı. Ta sokaktan başlayarak alaycı laflar etmiş, o herifin saçma sapan filmlerinden başlamış, onun beraberinde getirdiği aptalca fotoğraflarından, herkesin kafasına geçirip fotoğraflarını çektiği o saçma şapkasından söz etmiş hanımefendinin de bu kervana dahil olduğunu ima etmişti. Ferruhlikâ boğazında düğümlenen hıçkırıkla, "Sus!" demişti.

Sanki bu kelimenin tek etkisi Gulçihre'nin eleştiri okunun yönünü değiştirmek olmuştu. Böylece herifi bırakmış, Ferruhlikâ'nın giydiği mavi renkli elbiseye takmış, elbisenin ne denli banal olduğunu ve herkes tarafından dalga konusu edildiğini söylemişti. Sonra da gidip bodrumdan bir karpuz alıp sabahın ikisinde karpuz yemeye koyulmuş, zorla Ferruhlikâ'ya da yedirmişti. Kadıncağız bunca eziyeti, uyumadan önce kuracağı yarım saatlik düşleri hayal ederek göğüslemişti.

Karpuzu yedikten sonra da radyoyu kurcalamaya başlamış, Berlin, Londra veya Moskova radyosunu dinleyip dünyada olup bitenlerden haberdar olmak istemişti.

Ancak sabahın üçünde yatağa girmiş, o zaman da aklına sevişmek gelmişti.

Kadın buna da katlanmıştı. Sabahın dördünde adam banyoya gidip sonra da sabah namazını kılmaya niyetlenmişti. Bunu ancak arada bir yapardı.

O geceden sonra Ferruhlikâ'nın içi nefretle doldu ve bu nefret ölümsüzleşti.

Gulçihre sakal kesme işini bitirmişti. Şimdi ağır ağır toparlanıyordu. Kendisi bile neden bugün böyle ağırdan davrandığını anlamış değildi. Sanki bir şeyi bekliyordu. Sanki bir şey olacak gibiydi ama ne bilmiyordu. Kapı zili çaldı. Musayyib kapıya yönelmişti. Ferruhlikâ Musayyib'i izliyor, bir an önce kimin ne için geldiğini öğrenmek istiyordu. Gulçihre de balkona çıkmış kadının yanı başında dikiliyordu. Ferruhlikâ ansızın dönüp ona baktı. Bu bakışı ikisine de aralarındaki nefreti anımsattı.

Gulçihre durup dururken, "Gelecek ay elli bir yaşını dolduruyorsun. Fehurcuğum artık menopoz olursun!" dedi.

Ferruhlikâ sessizce ona bakıyordu. Adamın dudaklarındaki gülümseme her zaman olduğu gibi sinir bozucuydu. Sonunda dayanamadı, "Bak Sadri, aklından bir

şey geçiyorsa şunu bil ki bir saniye bile soğuk esprilerine dayanacak gücüm yok!" dedi.

"Ne esprisi hanım! Menopoz ciddi bir mevzu!"

Ferruhlikâ derin bir soluk aldı ve tekrar kapıya odaklandı. Gazete satıcısıydı. Musayyib elinde gazeteyle geri döndü. Bahçeden uzanarak gazeteyi balkondaki Ferruhlikâ'nın ayaklarının ucuna doğru itti. Sonra da cuma günkü ziyafet için et almaya Kerec'e, Nasrullah Efendi'ye gideceğini söyledi. Ferruhlikâ, "Keşke Kerec'de bizim de bağımız olsaydı!" dedi.

Gulçihre, "Menopozdan sonra bu tip uğraşlara hevesin kalır mı bilmem!" dedi.

Ferruhlikâ gazetenin ilk sayfasına göz gezdirirken, "Yoksa mezarını kazıyacağına çocuk peydahlamaya niyetlisin de ondan mı ikide bir menopozdan söz ediyorsun?" diye sordu.

"Kim bilir belki de gerçekten ölmeden bir çocuk isterdim ama artık hanımefendiden bu mümkün olmaz!"

"Çok iyi, o zaman git kendine bir hizmetçi parçası bul, ne de olsa yeterince bayağı birisin!" diyerek kayıtsızca gazetesini okumaya koyuldu. Gulçihre gazeteyi kaptı. Kadın gazeteyi ona bırakarak bahçeye baktı. Musayyib ayakkabılarını giymiş ceketini sırtına atmış kapıya yönelmişti. Havuz başında duraksadı. "Başka bir isteğiniz var mıydı?" diye sordu.

Kadın, "Çağla, badem bulursan al!" dedi.

Musayyib bir şey söylemeden kapıya yöneldi. Gulçihre açık pencerenin pervazına oturmuş gazeteyi kurcalıyordu. Ferruhlikâ kendi kendine, "Bu adam ne diye hâlâ evde?" diye düşündü.

Kendi başına kalıp hayallerine dalmak istiyordu. Fahreddin'in Amerikalı eşiyle tanışmaya gittikleri günü hatırladı. Kadın kocasından altı ay sonra iki oğlu Teddy ve Jimmy'le yurda giriş yapmıştı. O yıllarda bu adları

nasıl da tuhaf buluyordu. O gün yaşadığı ıstırabı anımsadı. Saçlarını dalgalandırmış, mavi çiçekli beyaz bir elbise giymişti. O gün de Gulçihre aynen bugünkü gibi sırıtıyordu. O ise yüzüne pudra yapıp dudaklarına ruj sürerken saçlarına son bir kez çeki düzen vermişti. Naylon Kaiser çoraplarının çizgisini ayarlamış, son anda aynada kendine şöyle bir bakmıştı. Her şey yolundaydı ama hâlâ Amerikalı kadını görmemişti. O zamana kadar hiçbir Amerikalı kadını yakından görmemişti. Gerçi *Rüzgâr Gibi Geçti* filmini izlemiş, kendini Vivien Leigh ile karşılaştırmıştı. Bir eksiği yoktu gerçi ama pek benzedikleri de yoktu. Ancak adam aralarında bir benzerlikten söz ettiğine göre muhakkak bir bildiği vardı.

Sarem Mirza'lara gitmişlerdi. Karıkoca bağın kuzeyindeki kendi evleri hazırlanana kadar bu evde kalıyorlardı.

Amerikalı kadın beş kapılı salonun önünde dikilmiş misafirleri tokalaşarak karşılıyordu. Kimseyle konuşamıyordu. Gülümsemeyle yetiniyordu. Oldukça uzun boylu ve sarışındı, damarlı elleri ve çilli bir cildi vardı. Gözleri neredeyse renksiz denilecek kadar açık renkliydi. İyi bakıldığında maviydi ama oldukça açık bir mavi. Yine de maviydi, demek ki Fahreddin maviyi seviyordu. Ferruhlikâ onunla tokalaşarak içeri girmişti. Az ileride bir boy aynası vardı. Bir an kendine bakmak için duraksamıştı. Siyah gözlerine ve elbisesinin mavi çiçekli desenine bakmıştı. Sonra Fahreddin'in görüntüsü aynada belirmişti, "Neden evlendiniz?" diye sormuştu.

Çok basit bir şeymiş gibi daha önceden ona sorduğu soruyu aynen sormuştu. Ama büyük etkisi olmuştu. Adam aynada ona bakakalmıştı. Ferruhlikâ'ya kalsa adamın beti benzi atmıştı. Adam, "Mavi çiçekli bu elbise size ne de çok yakışmış!" demişti.

Sonra da karısına doğru bir adım atmıştı ve gece bo-

yunca beraber takılmışlardı. Ama sanki gizemli bir güç onları birbirine doğru itiyordu.

Yıllar sonra şehzadenin bağının terasında her şeyi Adile Rıfat Hanım'a anlatmıştı. Adile iyi bir kadındı ve onu anlayışla karşılamıştı. Kadına hak vermiş, aşka saygı duymuştu. Gulçihre'nin davranışlarını yadırgamıştı. Tam da o sırada Ferruhlikâ'nın büyük kızı Adile'nin oğluyla bağda yürüyorlardı. Adile ve Şehzade arasındaki ilişki kulaktan kulağa dedikodularla Ferruhlikâ'nın da kulağına gelmişti. O yüzden kendi konusundan söz açınca kadına da zarf atmış sayılırdı. İki kadın birbirini sevmişti. Ferruhlikâ, "Sekiz sene sürdü! Tuhaf bir sekiz yıl!" demişti. Adile, "Sekiz senelik savaş!" demişti.

Gulçihre nedensiz sinirlenmek üzereydi. Beklenmedik şekilde sordu: "Acaba menopoza giren bir kadının duyguları da değişir mi?"

"Bilemeyeceğim Sadri!"

"Böyle olsa gerek, o yüzden bir erkek birkaç kadınla evlenebilir. Bunun nedeni belki de menopozlu bir kadınla sürekli aynı yatağı paylaşmak zorunda kalmamak olabilir."

"Belki."

Gulçihre Ferruhlikâ'nın adını taşımak zorunda kalan o kadıncağızı düşündü. Savaş yıllarıydı. Farsça bilmeyen Polonyalı bir kadın vardı. Gulçihre ona Ferruhlikâ diyerek sesleniyordu. Kadın bir barda çalışıyordu. Gulçihre ona Ferruhlikâ dediğinde kadın gülerdi. Ona garip ve komik gelen bu adı tam söyleyemezdi. Savaş bittikten sonra kadın ona, "Ferruhlikâ Avrupa'ya döndü!" deyip gülmüştü. Bir sonraki hafta barda yoktu.

Gulçihre, "Ben başka bir kadınla evlensem kızar mısın?" diye sordu.

Ferruhlikâ karşılık vermedi. Tekrar bahçeye döndü. Fahreddin'in son bakışını hatırladı. Onlardaydılar. Oda-

nın kapısı kapalı, perdeler çekiliydi. Oda karanlıktı ve Fahreddin'in gözleri karanlıkta parlıyordu. "Gitmem gerekli, çocuklar için bir çare bulmalıyım," demişti.

Ferruhlikâ ağlamıştı. Fahreddin "Merak etme döneceğim!" demişti.

Savaş biter bitmez Amerikalı kadın Teddy ve Jimmy' le beraber geri dönmüştü Nerdeyse delirmiş gibiydi. Bir gece bir ziyafette; "Hepiniz delisiniz!" diyerek bağırmıştı.

Bunu viskinin etkisi altında mı söylemişti, yoksa tahammül gücü kalmadığından mı bilememişti. On gün sonra da kadın çocuklarını da alıp Amerika'ya geri dönmüştü.

Ferruhlikâ sanki içine doğmuş gibi Fahreddin'in ona dönmeyeceğini düşünmüştü.

Dönmemişti de. Beş ay sonra bir trafik kazasında ölmüştü. Ferruhlikâ evindeki havuzu ve Gulçihre'yle baş başa kalmıştı. Çocuklar da vardı ama onlar başlarının çaresine bakıyorlardı. Öyle hızla büyüyüp gitmişlerdi ki sanki hiç var olmamış gibiydiler.

Gulçihre gazeteyi okumuş, katlayıp yanı başına koymuştu. Kadının gazeteyi istemesini bekliyordu, böylece menopozla ilgili araya bir laf sokuşturacaktı. Aslında bu kelimeyi üç günden beri kullanıyordu ve karısına verdiği rahatsızlıktan da memnundu. Ama kadın bir tepki göstermiyor, bu da Gulçihre'yi sinirlendiriyordu. Sonunda dayanamayıp sordu: "Gazeteye göz atmayacak mısın?"

Kadın bir şey demeden elini uzattı. Gulçihre gazeteyi ona verdi. Kadın gazeteyi aldı ve ayağının dibindeki sigara paketinden bir sigara alıp yaktı. Gulçihre, "Sigara içmemelisin. Bu yaşta, hele menopoz döneminde risklidir," dedi.

Kadın, "Neden çıkıp dolaşmıyorsun? Her gün çıkarsın," diye sordu.

Gulçihre, "Belki bugün canım çekmiyor," dedi.

Kadın sorduğuna pişman olmuştu. Şayet dışarı çıkmasıyla kadının mutlu olacağını anlarsa asla çıkmazdı. O yüzden, "Evet, böylesi daha iyi," dedi.

Gulçihre, "Şimdi çıkıyorum!" dedi.

Yerinden kalktı. Ama nedense kalması gerektiğini düşünüyordu. Sanki bir şey olacak gibiydi. Elinde olmadan kadına yanaştı ve orada durdu. Çok kısa bir süre için de olsa aklından artık otuz iki seneden sonra kadına dudağımdaki bu alaycı gülümseyişle bakmamalıyım diye geçirdi. Bir süredir kadının güzelliği karşısında bu gülümseyişi bir kale gibi kendini korumak amacıyla kullandığının farkındaydı artık. Öyle gülümsemese yani bunca yıl öyle gülümsemese kadının gözünde ölmüş sayılırdı. Kadın asla hem de asla onun için ne kadar önemli ve arzu edilen biri olduğunu anlamamalıydı. Tek bir seferlik de olsa kadının ona, "Ferruhlikâ," diye seslendiği o Polonyalı kadının baktığı gibi bakmasını ne kadar çok isterdi. Gerçi kadın artık menopoz dönemindeydi. Gözlerinde o eski ateş kalmamıştı. Geceleri rüya görmüyor ve erkenden uyuyordu. Son zamanlarda hafifçe horluyordu bile. Artık ona alaycı bir bakışla bakmak istemiyordu.

Gulçihre Ferruhlikâ'ya merdivenin açık tarafından yanaştı; "Ferruhlikâ sevgilim!" dedi.

Kadın titredi. Adam ona hiç böyle seslenmezdi. Her zaman "Ferruh" diye hitap eder, buna o gülümseyişi de eşlik ederdi. Kadın kafasını kaldırdı. Adamın gözlerinde o alaycı bakış yoktu. Sevgiyle bakıyordu. Ferruhlikâ çok ürkmüştü. Adamın gizli bir planı olduğundan neredeyse emindi. Düşündü: "Ya beni öldürürse!" Sadece bir içgüdüydü bu. Yumruğunu sertçe Gulçihre'nin karnına savurdu. Adamın karnı pamuk gibiydi, böyle bir yumruğa hazır değildi. Belki de duruşu dengesizdi. Sol ayağının üstünde kaydı. Tutunmaya çalışırken düştü ve merdivenden yuvarlandı.

Ferruhlikâ bir süre koltuğun yanında dikili kaldı. Aşağıdaki adama bakmaya cesareti yoktu. Adam öylece sessiz duruyordu.

Ferruhlikâ üç ay sonra aynı koltukta siyahlar içinde oturuyordu. Çökmüştü. Artık evini sevmiyordu. Ostovârî adlı emlakçı Musayyib kanalıyla hanımefendiye evi satmak isterlerse haberim olsun diye mesaj göndermişti. Ferruhlikâ ansızın ve düşünmeden Musayyib'le Ostovârî'ye haber göndermiş ve Kerec'de bir bağ bulursa evi satabilir demişti.

Nehir kenarında yeşillikler içinde bir bağ bulunmuştu.

Bayan Ferruhlikâ Sadreddin Gulçihre bağı satın aldı. Evini satıp Kerec'e yerleşmeye karar verdi.

Zerrinkülah

Zerrinkülah yirmi altı yaşında bir hayat kadınıydı. Şehri Nev'de[1] çalışırdı. Altın Ekrem'in evinde. Ekrem'in[2] yedi dişi altındandı. O yüzden kimileri de ona Ekrem Hefti[3] derlerdi.

Zerrinkülah çocukluğundan beri oradaydı. İlk yıllarda sabah akşam üç-dört müşterisi olurdu. Yirmi altı yaşına gelince günde ortalama yirmi müşterisi, kimi zaman da yirmi beş-otuz müşterisi olmaya başlamıştı .

Zerrinkülah çalışmaktan bitkin düşmüştü. Birkaç kere Ekrem Hefti'ye şikâyette bulunmuştu. Ekrem başlarda homurdanarak karşılık verirdi, fakat sonunda bir gün dövülmüş ve böylece susmuştu.

Zerrinkülah neşeli bir kadındı. Neşesi hep yerindeydi. İster üç-dört müşterisi ister otuz müşterisi olsun hep neşeliydi. Şikâyetlerini bile şakaya vurarak dile getirir, diğer kadınları eğlendirirdi. O yüzden sevilen biriydi. Öğlenleri hep beraber yemek yerlerken Zerrinkülah şakalaşırdı. Kıvırtarak dans eder, diğerlerini gülmekten kırar geçirirdi.

1. İran devriminden önce Tahran'ın güneyindeki genelevin adı. (Ç.N.)
2. Ekrem Farsçada kadın adıdır. (Ç.N.)
3. (Far.) Yedi. (Ç.N.)

Birkaç kez evden kaçmayı denemişti. Başkaları onsuz evin neşesi kalmaz diyerek ona engel olmuşlardı. Belki de bu kadınların kışkırtmasıyla Ekrem Hefti onu dövmüştü. Aslında Zerrinkülah'ın pek de gideceği yoktu. Zira buradan kaçsa yine başka benzer bir eve gidecekti. On dokuz yaşında kendi evine çıkma fırsatı doğmuştu, bir isteyeni çıkmıştı. Kendini beğenmiş marabanın teki usta olma hayalleri kurarken onun gibi bir karısı olsun istemişti. Bahtsızlığı bu ya, tam adamla evleneceklerken bir kavgada adamın başına kazma kürekle vurulmuş, adam da ölmüştü. Zerrinkülah arada yakınsa da kaderine katlanmıştı.

Ama son altı aydır aklı başında değildi. Aslında her şey bir cumartesi günü sabah uykudan uyanınca başladı. Suyunu içip kahvaltı masasına oturacakken Ekrem Hefti ona bağırarak, "Zeri derhal gel, müşterinin acelesi var!" diye seslenmişti.

Sabah erken saatlerde pek kimse gelmezdi. Ancak akşamdan kalmaların sabah ayılınca içlerine bir heves düşebilirdi. Zerrinkülah o cumartesi günü kendi kendine düşündü: "Müşteri gelmişse de gelmiş! Cehenneme kadar yolu var!" Aslında bu düşündüğünü bas bas bağıracakken Ekrem Hefti ona tekrar seslendi: "Zeri kız sana sesleniyorum. Müşterin var!"

Zerrinkülah kahvaltı yapmaktan vazgeçti. Sinirle odaya, geçti yatağa uzanıp baçaklarını açtı.

Sonra müşteri içeri girdi. Kafası olmayan bir adamdı. Zerrinkülah çığlık bile atamayacak kadar korkmuştu. Kafası olmayan adam işini bitirip gitmişti.

O günden sonra gelen bütün müşterilerin kafası yoktu. Zerrinkülah'ın bu olaydan başkalarına söz edecek cüreti yoktu. Cin çarpmış diye düşünürlerdi. Cin çarpmış bir kadının hikâyesini duymuştu. Her gece sekizde bağırır dururmuş. Genelde bu saatte cinler saldırıya ge-

çerlerdi. Bu söylenti kadının müşterilerini kaçırmış, eninde sonunda olan kadına olmuş, oradan kovulmuştu.

Zerrinkülah o kadın gibi bağırmamak için her gece sekizde şarkı söylemeye karar verdi. Altı aydır böyleydi. Bağıra bağıra şarkı söyledi. Üstelik sesi çatallı ve detoneydi. Bağlamacı bir müşterisi, "Karı sesin ne berbat, kafamız şişti!" diye ona çıkışmıştı. O günden sonra saat sekiz olunca mahzene iner, orada şarkı söyler, geri dönerdi. Ekrem Hefti onu görmezlikten geliyordu. Ne de olsa kadın günde otuz müşteriyi idare ediyordu, üstelik neşesi de yerindeydi.

Sonra on beş yaşlarında bir kızı eve getirdiler. Kız son derece utangaçtı. Bir gün Zerrinkülah onu odasına aldı. "Çocuğum sana bir sır vereceğim. Bunu birine anlatmam gerekli. Yoksa delireceğim. İçimi kemiren bir sırrım var," dedi.

"Haklısınız. İnsan sırlarını paylaşmalı. Ninem derdi ki Hazreti Ali'nin sırdaşı olmadığından çöllerde kör kuyulara seslenir onlarla dertleşirmiş."

"İşte budur. Şimdi sana anlatacağım. Ben herkesi kafasız görüyorum. Kadınları değil sadece erkekleri. Hepsinin kafası kesik. Kafaları yok yani."

Kız sevgiyle onu dinliyordu. "Sahi kafaları kesik mi?"

"Evet."

"Belki de gerçekten kafaları yok."

"Gerçekten kafaları olmasa diğer kadınlar da görürdü."

"Doğru söylüyorsun ama belki onlar da erkekleri kesik kafalı görüp senin gibi söylemeye korkuyorlardır."

Aralarında sözleştiler. Zerrinkülah kafası kesik bir erkek görünce kıza işaret verecek, kız da onu aynı şekilde görürse Zerrinkülah'a söyleyecekti. Zerrinkülah bütün erkekleri kafasız görürken kız onları kafalı olarak görmüştü.

Ertesi gün kız, "Zerrinkülah belki namaz kılsan, adak adasan o zaman erkeklerin kafasını görürsün," dedi.

Zerrinkülah, Ekrem Hefti'den iki günlük izin aldı, kalkıp hamama gitti. Her zaman başka kadınlarla dedikodu yaptığı numarasız hamama uğramadı. Numaralı bölmesi olan bir hamama gitti. Bir tellak çağırdı. Baştan aşağı bir güzel paklandı. Tellağa üç kere kendini keseletti. Tellak soluk soluğa kalmıştı, Zerrinkülah'ın da bütün gözeneklerinden kan akmaya başlamıştı. Yine de namaz kılacak kadar paklandığından şüpheliydi. Tellak sonunda ağlayarak, "Zavallı kadıncağız, sen kafayı yemiş olmayasın?" dedi.

Zerrinkülah tellağa iyi bir bahşiş bıraktı, bu konudan kimseye söz etmemesini tembihledi. Sonra da tellaktan ona cenabet guslünü öğretmesini istedi. Tellak da ona gösterdi.

Tellak çıktıktan sonra Zerrinkülah gusül aldı. Beş kez üst üste. Bedeni sık keselenmekten yanıyordu.

Tam elbiselerini giyip Şah Abdülaziz türbesine gitmeye karar vermişken içinden diz çökmek geldi. Bu şekilde çırılçıplak namaz kılmak gelmişti içinden. Namaz kılmasını bilmiyordu. Sonra düşünmüş, ne zararı var demişti. Hazreti Ali de içi sıkılınca çöldeki kuyulara içini boşaltmaz mıydı? Peki o da Ali'ye açılsa ne zararı olurdu?

Öylece hamamda çırılçıplak diz çökerek, "Ali, Ali, Ali, Ali..." demeye başladı. Böyle söylerken ansızın boğazı düğümlenmiş hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı. Ağlıyor, ağlıyorken de Ali'ye yalvarıyordu.

Kapıyı yumrukluyorlardı. Kendine geldi. Kapıya gitti, ağlamaklı sesiyle, "Kim o?" diye sordu.

Hamamcıydı. Hamamı kapatacaklardı.

Zerrinkülah temiz elbiselerini giydi. Eskileri tellağa bağışladı ve yürüyerek türbeye gitti.

Gece vaktiydi. Türbenin kapısı kapalıydı. Oracıkta

sahanlıkta oturdu. Ay ışığının altında türbe parlıyordu. Zerrinkülah sessizce ağlıyordu.

Seher vakti kapıyı açtıklarında artık Zerrinkülah'ın gözleri görülmüyordu. Gözkapakları iki yandan şişmiş, gözler şişin içine gömülmüştü.

Zerrinkülah türbenin içine girmedi. Artık ağlamıyordu. Acayip hafiflemiş tüy gibi olmuştu. Yola koyuldu. Bir mağazada keşkek yedi. Sonra mağaza sahibine, "Yazın bu sıcağında soğuk bir bardak su içmek için nereye gidilir?" diye sordu.

Keşkek satıcısı üzülerek Zerrinkülah'ın ağlamaktan şişmiş gözlerine bakıp, "Kerec fena değil!" dedi.

Artık yüzüne bakıldığında bir zamanlar bir hanım olduğu anlaşılmıyordu. Yirmi altı yaşında ufak tefek, deniz gibi kalbi olan bir kadındı o artık.

Kerec'in yolunu tuttu.

İki Kız Yollarda

Günbatımıydı. Kerec yolunda iki kız yürüyorlardı. İkisi de çarşaflıydı. Biri yirmi sekiz yaşında, diğeri otuz sekiz yaşlarındaydı. İkisi de bakireydi.

On sekiz nolu kilometre taşında kamyonun biri onlara otuz adımlık mesafede durdu. Kamyonda üç erkek oturuyordu. Şoför ve yardımcısı sarhoştu. Yolcu sarhoş değildi, o yüzden arada bir kaza geçirmesinler diye direksiyonu sağa sola çeviriyordu. En sonunda kıpırdamadan oturup kendini kaderine bırakmıştı.

Kamyoncu frene bastı. Yardımcısına başıyla kadınları gösterdi ve onlara yöneldiler. Yolcu nihayet yalnız kalmış, fırsattan faydalanarak bir sigara yakmıştı.

Sürücüler kızlara yanaştı ve karşılarına dikildiler. "Nereye bayanlar böyle?"

Yirmi sekiz yaşında Fâize adlı kız, "Kerec'e gidiyoruz. Bir erkeğe muhtaç olmadan bileğimizin gücüyle çalışıp yaşamak istiyoruz!" dedi.

Şoför kahkahalar atarak güldü: "Yok ya! Daha neler?"

Eliyle kızın çarşafını başından çekip aldı.

Kız, "Aman Allahım! Yardım edin!" diye bağırmaya başladı.

Adamlar kızlara saldırdı, bir süre çekiştiler, sonra kızlar yenik düştü. Fâize adlı kız bağırarak yardım istiyor,

şoför büyük elleriyle onun ağzını kapatmaya çalışıyordu. Diğer kızın adı Munis'di, sessizce başına gelenlere boyun eğiyordu.

İşleri on beş dakika sürdü, sonra ayağa kalkıp yavaş yavaş üstlerini başlarını silkelediler. İki kız yerde yatıyordu. Fâize ağlayarak, "Allahım sen bizim öcümüzü bunlardan al!" diye yalvarıyordu.

Adamlar üst başlarına çekidüzen vermişti. Şoför yardımcısı memnun kalmamış, "İsmail Abi, kadın pamuk gibiydi!" demişti.

İsmail Abi, "Kısmetin böyleymiş oğlum. Benimkisi ise acayip nazlıydı. Şerefli kadını oynuyordu," dedi.

İkisi de güldü. Kadınlara teşekkür edip kamyona yöneldiler. Şoför yerine geçti. Yardımcısı da yanına. Şoför kamyonu çalıştırdı. Yolcu sordu: "Bir şey mi oldu?"

Şoför: "Soru yok!"

Yolcu: "Pardon, belki bir şey oldu dedim."

Şoför: "Sana ne? Ajan mısın nesin?"

Yolcu: "Ben bahçıvanım. Halk arasında bana 'nazik bahçıvan' denir."

Şoför gülümsedi. "Nazik bahçıvan, biz sadece toprağı suladık o kadar!" dedi.

Şoför ve yardımcısı güldü. O kadar güldüler ki arabanın kontrolünü kaybettiler. Araba kendi etrafında döndü, karşıdan gelen Benz'in yanından geçti ve yol kenarındaki ağaçlığa daldı. Genç bir fidanı ezip ikinci ağacın yanında devrildi. Şoför yardımcısının kapısı aralanmış, yardımcı dışarı düşerek devrilen kamyonun altında kalmıştı. Şoför ise camdan dışarı uçmuştu. Yolcu da şoförün iri gövdesiyle kırılmış olan camdan dışarı fırlayarak on adımlık mesafedeki inşaat alanında hazırlanan harcın içine yumuşak bir iniş yapmıştı.

Şoför yüksek gerilim elektrik direğine uçmuş orada tellere çarparak havada asılı kalmış, hiç de fena sayılma-

yan bir şekilde hafifçe dans ediyordu. Yardımcısı inlemeye bile fırsat bulamadan boynu kamyonun altında kırılmış, gözleri kapalı duruyordu. Yolcu bir yandan onlara bakarken diğer yandan silkeleniyor, arada bir de; "Aman Allahım, aman Allahım," diyordu.

Sonunda silkelenmekle bu işin olmayacağını, ancak hamama giderek paklanacağını anlamış, ayakkabısının diğer tekini bulmuş, salına salına Kerec'e doğru yola çıkmıştı.

Ferruhlikâ'nın Bağı

1.Bölüm

Ferruhlikâ arabanın arka koltuğunda sağda oturuyordu. Ostovârî, Musayyib ve şoför, üçü de ön taraftaydılar. Öğleden sonra dörtte bu şekilde bağa vardılar. Ostovârî biraz kaygılıydı. Hanımefendinin ağacı görünce sinirleneceğinden çekiniyordu. Bu ağaç hariç bağdaki bütün ayrıntıları anlatmıştı.

Şoför arabayı kapıda durdurdu. Ostovârî dışarı atlayarak arabanın kapısını açtı. Şoförden önce davranmıştı. Bugün şoförün son günüydü, yarın işi bırakıyordu. Aslında o gün bırakabilirdi, ne de olsa hanımefendi araba kullanabiliyordu. Yine de biraz meraktan, biraz da bağlılığından işi bırakmamıştı.

Ostovârî, "Şimdi kendi gözünüzle nasıl bir cevher olduğunu göreceksiniz," dedi.

Ferruhlikâ bir kelime etmeden kapıya yöneldi. Ostovârî, Musayyib ve şoför peşinden gittiler. Kapının önünde duraksadı. Annesinden kalan alışkanlıkla başını sol omuzuna çevirerek sordu: "Burası mı?"

Ostovârî, "Evet, hanımefendi," dedi.

Cebinden büyük bir anahtar çıkararak kapıyı açtı. "İzninizle," dedi. Sonra da geriye çekilerek kadının girmesi için yol verdi.

Ferruhlikâ temkinli bir şekilde eşikten içeriye adı-

mını attı. İçine mutluluktan tatlı bir ürperti yayıldı. Erkeklerin bunu fark etmelerini istemiyordu. Serinkanlılıkla çakıltaşlı yoldan ilerledi. Bağdaki bütün ayrıntıları titizlikle gözden geçiriyordu. Ostovârî ona yanaştı. "İstediğiniz gibi hafif bir tadilattan başka eksiği yok," dedi.

Ferruhlikâ başını salladı. Çakıltaşlı yol karşı binanın bir cephesine çıkıyordu. Binanın önünde bir havuz, havuzun kenarında bir ahşap sedir vardı. Yol havuzu dönerek binanın girişine uzuyor, fayansla döşenmiş merdivenlerin ayağında son buluyordu.

Bina güzel değildi. Mimar işi değildi. Basit sıradan bir görüntüsü vardı. Ferruhlikâ hafifçe sarsıldı. Ostovârî, "Uygun bir sıvamayla gelin gibi olur," dedi.

Ferruhlikâ kafasında onun dediğini canlandırmaya çalıştı. Adam haklıydı. Pencereler ufaksa da iklim koşullarına uygundu.

Ostovârî cebinden başka bir anahtar çıkardı ve kapıyı açtı. Kapı serin ve ferah bir giriş holüne açılıyordu. Holün üç yanında üç kapı vardı. Ayrıca banyo, lavabo ve mutfak da bu hole açılıyordu. Her üçünün arka bahçeye bakan birer küçük camları vardı.

Ferruhlikâ, "Mutfak güzel, ferah da. İkinci bir banyosu eksik. Üç oda da az, kuşkusuz çok misafirim olacak," dedi.

Ostovârî, "Hanımefendi, dediğim gibi binanın temeli sağlam. Demir iskeleti var, rahatlıkla bir kat eklenebilir," dedi.

Ostovârî holün köşesinde dikiliyordu, "Bakın buradan yukarıya merdiven çıkar. Buraya ağaç bile ekilir, dalları üst kata çıkar. Oradan da dama. Gerçek bir saray gibi," dedi.

Evin içinde bir ağaç düşüncesi Ferruhlikâ'nın aklını çelmişti. Ostovârî gururla, "Bu fikir bana ait," dedi.

Hanımefendi, "Bir bakayım. Sık sulamaktan binanın temelini çökertebiliriz," dedi.

Ferruhlikâ binayı beğenmişti. Ama bir şey demedi. Ne de olsa Ostovârî'ye çok da memnun görünmek istemiyordu. Buna rağmen kendi kendine hayaller kurmaya başlamıştı bile. İkinci katı yapacağından emindi. Sosyetik bir hayat için büyük planları vardı. Her cuma günü Tahran'daki bütün dostlarını Kerec'e toplamak istiyordu. Gerçi çok fazla dostu yoktu. Huysuz ve münzevi bir adamla otuz iki sene ortak yaşamak birçok arkadaşını kaçırmıştı. Kötü de olmamıştı. Yeniden tercih hakkına sahipti. Değerli arkadaşlarını, yazarlar, şairler ve edebiyatçıları tercih edebilirdi. Evini bir kültür yuvasına çevirebilirdi. Fransız kadınlar gibi. En azından Ferruhlikâ'nın romanlarda okuduğu Fransız kadınlar gibi. Ostovârî bölüm bölüm bağı da gösterdi. Ağaçları sayarak görüşlerini sunuyordu. Bağa çekidüzen vermek için iyi bir bahçıvan şarttı. Bağın bir seneden beri sahipsiz kaldığı her halinden belliydi.

Ostovârî geziyi öyle bir ayarlamıştı ki en son ağaçtan baştaki ağaca kadar kadını gezdirerek her ağaç hakkında kısa bir bilgi verecekti. "Hanımefendi, inanın Kerec'de arasanız bu kadar güzel başka bir bağ bulamazsınız. Yalan olmasın ama etraf güzel evlerle dolu. Güzel bağlar da var ama sizin belirttiğiniz fiyata bu ayarda bir bağ bulmanız imkânsız. Üstelik azıcık bir ilgiyle cennete dönüşür."

Ferruhlikâ adamın laf kalabalığı yaptığını biliyordu. Ama Ostovârî'nin bu çabasına gerek yoktu.

Sonunda nehir kenarına vardılar. Ostovârî, "Görüldüğü gibi bağın bu tarafında duvar yok. Nehir neredeyse duvar görevini üstlenmiş. Su buradan öyle hızlı akar ki hiçbir hırsızın onu geçecek kadar cesareti yok. Gerçi buranın insanları çok dürüst," dedi.

Ferruhlikâ, "Evet," dedi.

Sonra ağaç gözüne ilişti. Gördüğüne inanamıyordu, "Bu da kim?"

Ostovârî kendi kendine, "Hapı yuttuk!" diye düşündü. "Bu... aslında bu... bu bir insan. Ama yemin ederim bugüne kadar gördüğünüz en zararsız insandır," dedi.

Ferruhlikâ, "Peki ama burada ne işi var?" diye sordu.

Ostovârî, "Nasıl anlatsam bilmem ki. Aslında sırf buna dokunulmasın diye bağı bu kadar ucuza veriyorlar. Baktım yazık olacak. Bu fiyata böyle bir bağ bulunmaz dedim. Kendi kendime hanımefendi bir bayan olarak böyle bir ağaca göz yumar diye düşündüm," dedi.

Ferruhlikâ ileriye doğru iki adım attı. Biraz korkmuştu, "Ama bu ağaç değil düpedüz insan!" dedi.

"Aslını isterseniz öyle. Bu zavallı ağaç bağın sahibinin kız kardeşi."

Ferruhlikâ, "İlginç!" dedi.

"Evet, evet. Bu zavallı delirdi ve kendini buraya dikti."

Ferruhlikâ, "Bu da ne demek beyefendi? Bu tımarhanelik!" dedi.

"Aslında sorun da bu ya. Bu zavallı geçen sonbahar kayboldu. Ailesi her yeri, bütün şehri, çölü aradı. Onu bulamadılar. En sonunda bu yaz gezmek için bağa geldiklerinde bir de bakmışlar, bu zavallı kendini buraya dikmiş. Tabii, kızın delirdiğini anladılar. Ama inanın hanımefendi, ne yaptılarsa bunu yerinden çıkaramamışlar!"

Ostovârî büyük mendilini cebinden çıkararak gözlerinden süzülen gözyaşlarını sildi. Sonra da burnunu mendile boşalttı. Ferruhlikâ çok etkilenmişti; "Ostovârî Bey yoksa kendi ailenizden mi?" diye sordu.

"Hayır hanımefendi, doğrusunu isterseniz yirmi senedir ağlamadım ama bu zavallıyı her gördüğümde gözlerim yaşarır... Uzun lafın kısası ne kadar uğraşsalar da onu çıkaramamışlar. Bu zavallı da, 'Ne olur beni kesmeyin, bırakın burada yeşereyim!' diyerek yalvarıyormuş."

"Ama yeşermemiş!"

"Evet, yeşermedi ama kök salmış, belki seneye yeşerir."

"Ailesi nerede?

"Ne desem ki... hepsi perişan. Ne diyebilirsiniz ki? Kızımız, kız kardeşimiz ağaç oldu mu diyeceksiniz? Bunu insanlara nasıl anlatırsınız? En sonunda benimle görüştüler. Adlarının saklı kalması koşuluyla bağı ucuza bırakacaklarını söylediler. Ben de kabul ettim. Bu yüzden bağı ucuza aldık. Şansınız yaver gitti."

Ferruhlikâ, "Neden utanıyorlar ki? Ağaç olmanın utanılacak bir yanı yok," dedi.

"Hanımefendi nasıl utanmasınlar? Aklı başında biri ağaç olmak ister mi? Bir insan ancak bu zavallı gibi kafayı çizmişse ağaç olmak için çabalar. Zavallı erkek kardeşi, 'Yakında herkes kız kardeşimin ağaçlaştığını duyunca bizimle dalga geçecek. Bize *Ağacıyan* veya *Ağaçgiller* ya da *Ağaçoğulları* derlerse şaşırmayın, kalkar duvarımıza böyle yazarak bizi küçük düşürürlerse şaşırmayın,' diye ağlıyor. Hanımefendi şu kadar bilin ki bu aile eski ve köklü bir ailedir. Şimdi nasıl kalkar bizden biri ağaçlaşmış derler? Vezir vekil olsa hoş güzel. Herkese yakınım vezir, vekil der hava atarlar ama nasıl yakınım ağaç olmuş desinler? Zavallı erkek kardeşi, 'Bari yoğurtçu olsaydı,' diyor, o durumda en azından bir meslekle anılırdı. Ama ağaç olmak da ne demek?"

Ferruhlikâ ağacın etrafında döndü. Musayyib ve şoför uzaktan bakıyorlardı. Yaklaşmaya cesaretleri yoktu.

Ağaç yirmi yedi-yirmi sekiz yaşlarında bir kızdı. Dizlerine kadar toprağa gömülmüştü. Elbiseleri yırtılmıştı. Dimdik ayakta onları izliyordu. Ferruhlikâ bu ağacı sevmeye başladığını hissetti. Ostovârî, "Erkek kardeşine dedim ki, beyefendi müsterih olun, çok seçkin bir hanımefendi tanıyorum. Sosyetik bir aileden. Gerçek bir hanımefendi. Kuşkusuz bu hanımefendi zavallı Mehdoht'u

evinde bağında barındıracak. Sizin sırrınızı da saklayacak. Şerefli bir aile şerefin namusun anlamını bilir," dedi.

Ferruhlikâ, Ostovârî'yi dinlemiyordu. Kafası allak bullaktı. Bu tuhaf ağaçla neler yapılmaz ki diye düşünüyordu. Önemli bir edebî dernek kurabilir. İstenirse vekilliğe, vezirliğe bile oynanır. Bugüne kadar İnsan-Ağacı'na sahip olan birini hiç duymamıştı. Ostovârî, "Gerçi hanımefendi bu ağacın yerine içeride salonda bir ağaç da ekilebilir. Bunun etrafına duvar da çekilir, böylece kimseye de rezil olunmaz!" dedi.

Ferruhlikâ kendi kendine İnsan-Ağacı olan birinin evinde başka bir ağaç gerekmez diye düşündü. Her zaman beyninin, düşüncesinin, ruhu ve bedeninin başkalarından üstünlüğüne inanmıştı. Aslında başkaları İnsan-Ağacı anlayacak kafaya sahip değillerdi. Ferruhlikâ bile olayı tam kavramış sayılmazdı. Ancak hisleri bu ağacın ona büyük bir ün ve şöhret kazandıracağını söylüyordu; "Ostovârî Bey eve ağaç gerekmez. Bu ağaçsa burada özgürce yaşayabilir. Onu olduğu gibi kabullenirim," dedi.

Ostovârî rahat bir soluk aldı. "Hanımefendi istemezler diye korkuyordum. Artık zorunda kalırsam kendim bağı alacaktım. Gerçi benim altı çocuğum var. Çocuklarımın bu ağacı kökten sökeceklerinden emindim. Allah'a şükürler olsun siz kabullendiniz," dedi.

Ferruhlikâ bağın kapısına yöneldi. Yürürken de bağırarak, "Musayyib, Ekber, siz gidip şehirden bavulları alın gelin!" diye talimat verdi.

Musayyib, "Bu geceden mi kalacaksınız? Ev boş ve terk edilmiş durumda," dedi.

Ferruhlikâ, "Önemi yok. Bu geceden kalacağım. İşçilerin başında durmak istiyorum. Ostovârî Bey, tadilat için birkaç işçi bulabilir misiniz? Hemen yarın bu işi başlatmak istiyorum," dedi.

Ostovârî şaşkınlıkla, "Hanımefendi bu ne acele? Siz

en iyisi bir süre daha kentte kalınız. Ben işçilerin başında beklerim. Musayyib de var," dedi.

Ferruhlikâ, "Yok, ben başlarında olacağım. Hemen yarın. Bir aydan fazla sürmesini istemiyorum," dedi.

Biri kapıya vuruyordu. Musayyib hanımının önündeydi, "Ben bakayım!" dedi. "Ayıp olmasın. Köylüler sizi tanımıyorlar ve fazla meraklılar. Buyurun şimdiden kapıya vurmaya başlamışlar bile," diye ekledi.

Ferruhlikâ, "Önemi yok. Zamanla onlara benimle uğraşılmayacağını öğreteceğiz," dedi.

Musayyib kapıyı açtı. Bir adamla bir kadın kapıdaydılar. Adam, "Bağışla genç adam, bu evin bir bahçıvana ihtiyacı var mı?" diye sordu.

Ferruhlikâ hemen öne atladı ve Musayyib'den önce, "Olmaz olur mu? Sen bahçıvan mısın?" diye sordu.

Adam, "Hanımefendi, ben bir bahçıvanım. Bana 'iyi kalpli bahçıvan' derler. Elimin altından olduğu söylenir. Güle dokunsam bin gül açar. Her daldan yüz gül açtırırım," dedi.

Ferruhlikâ daha da allak bullak olduğunu fark ediyordu. Bir yandan İnsan-Ağacı gibi bir ağacı vardı, diğer yandan ise bu iyi kalpli görünen adamın elinin altından olması ihtimali de çok etkileyiciydi. "İnşaat işlerinden de anlar mısın?" diye sordu.

"Anlamaz olur muyum? Her işten anlarım."

"Bu kim? Karın mı?"

"Hayır hanımefendi. Bu zavallı kadıncağıza Kerec yolunda rastladım. Aval aval etrafına bakınıyordu. Beni görünce ansızın bir çığlık atıp bayıldı. Sonra da ayaklarıma kapanıp ağlamaya başladı. Ben ne diye ağladığını sordukça da daha çok elimi ayağımı öper oldu. En sonunda benim son altı aydır gördüğü kafası olan tek erkek olduğumu söyledi."

"Deli mi?"

"Sanmıyorum. Sonunda ben yola koyulunca o da peşime takıldı. Adının Zerrinkülah olduğunu söyler. Bir zamanlar kötü işler yaptığını ama sonra tövbe ettiğini iddia ediyor."

Ferruhlikâ kadına döndü, "Zerrinkülah, yemek pişirmesini bilir misin?" diye sordu.

"Bilmem hanımefendi."

"Temizlik işlerinden anlar mısın?"

"Hayır, hanımefendi."

"Bulaşık, çamaşır?"

"Bilmem hanımefendi."

"Öyleyse ne bilirsin?"

"Ben bunların hepsini öğrenebilirim. Ama ne bilirim diye sorarsanız, şarkı söylemesini, hikâye anlatmasını bilirim. İyi dans ederim. Bir şeyler daha da bilirim. Gencim genç olmasına ama çok deneyimliyim."

Ferruhlikâ bahçıvana döndü. "Sahi ismin ne senin?" diye sordu.

"İsmimin ne önemi var? Herkes bana nazik bahçıvan der. Siz de bahçıvan deyin."

"Bak bahçıvan, sen bugünden sonra benim yanımda olacaksın ama sence bu kadını ne yapalım?"

"Onu da alın. Ortalıkta dolaşır bir şeyler öğrenir."

"Tamamdır!"

Ferruhlikâ düşündü, bu kadını özel nedimesi olarak eğitebilirdi. Aslında kadın kötü birine benzemediği gibi saf da görünüyordu.

Sonra Musayyib ve şoföre döndü. "Şimdi gidin eşyalardan ne alabilirseniz alın getirin. Bavullar hazır zaten. Halılar da toplanmış. Belki bir kamyon gerekebilir. Gerekirse kiralayın. Bu gece her şey burada olsun istiyorum," dedi.

Ostovârî'ye, "Bay Ostovârî, bu bahçıvanı yanına al, şehre gidin ve inşaat için ne gerekirse alın," dedi.

Ostovârî, "Hanımefendi saat altıya geliyor, her yer kapandı kapanacak," dedi.

"Bana bahane uydurmayın. Ne de olsa artık ortak bir sırrımız var. Birbirimize destek olmalıyız!"

"Peki hanımefendi, peki."

Ferruhlikâ kadına döndü. "Sen de burada yanımda kal!" dedi.

"Peki hanımım."

Erkekler evden çıkar çıkmaz yine kapı çaldı. Ferruhlikâ kapıyı açtı. İki kadın kapıdaydı. Toz toprak içinde çarşafları ve yorgun bir halleri vardı. Ferruhlikâ, "Ne istemiştiniz?" diye sordu.

Kadınlardan biri ağlamaya başladı. Daha yaşlı olan diğerinin susmasını bekliyordu. Ferruhlikâ, "Ne istemiştiniz diye sordum," dedi.

Kadın susunca, "Hanımefendi hemen açıklayayım. Adım Munis. Bu da arkadaşım Fâize. Uzak bir yoldan geliyoruz. Yürüyerek Tahran'dan beri yoldayız. Çok yorulduk. Çok kötü şeyler yaşadık. İzin verirseniz bu gece misafiriniz olalım. Yarın kaderimiz ne yazdıysa öyle olsun," dedi.

Ferruhlikâ, "Ben buranın yabancısıyım. Evim boş. Ama sizin gibi iki hanımı burada çöl ortasında görmek çok şaşırtıcı. Görüntünüze bakılırsa namuslu ailelerdensiniz. Neden yalnız yolculuk yapıyorsunuz?"

Munis, "Hikâyemiz çok uzun. Kısacası aile zindanından kaçmaya karar verdik. Yolculuk yapmak, ziyarete gitmek, gezmek niyetimiz vardı. İlk gideceğimiz yer olarak da Kerec'i seçmiştik, gel gör ki başımıza bu geldi," dedi.

Ferruhlikâ meraklanmış bir şekilde, "Eşyalarım bu gece gelecek. Hadi içeri girin anlatın bakayım yaşadıklarınızı," diyerek onları içeri aldı.

Kadınlar içeri girdiler. Hepsi havuzun etrafındaki

sedire oturdu. Fâize sessizce ağlıyordu. Ferruhlikâ, "Genç kadın ağlama, sağlığın için iyi değil," dedi.

Zerrinkülah, "Tam tersine. Hanımım ben dün tamı tamına on iki saat ağladım, yoksa gözlerim böyle değildir. İri gözlerim var. Ağlamaktan böyle görünüyor. Ama ağlamak iyi geldi. Bırakın ağlasın," dedi.

Ferruhlikâ, "Fâize Hanım, söyle kızım ne oldu sana?" diye sordu.

Fâize durmadan ağlıyordu. Munis, "Hanımefendi, ben dünyayı gezelim, Hind'e, Çin'e, Maçin'e gidelim diyordum. Böylece her şeyi kendi gözlerimizle görüp başkalarının uydurduğu hikâyelere kanmayalım, ömrümüzü boşuna harcamayalım istiyordum. Gerçi söylenene bakılırsa mutlu sıpa gelir eşek gider. Ama yine de ben mutsuzluk pahasına da olsa öğrenmek için çabalayalım istiyordum. Tehlikeli yoldan gidenin cesareti olmalıdır, yoksa döner kuzu gibi işine bakar. Diyelim ki döndünüz, bu hasta deyip sizi terk edenler olur. Bunun da iki şıkkı var; ya dayanırsınız ya da intihar edersiniz... Başınızı ağrıtmayalım, bu uzun hikâye. Bir şekilde arkadaş da bana takıldı. Aslını isterseniz onu yalnız bırakmak istemedim. Kendi başını ya da kendisinden de bahtsız birinin başını belaya sokmasından çekiniyordum. Gerçekten neden Tahran'dan çıkmak için Kerec'e yönelmek gerektiğini düşündüğümü bilmiyorum, bir düşünsene çok saçma! Aslında şimdi düşünüyorum da bu şehrin bir sınırı Mihrabad[1], diğeri Rey şehri[2], bir de Niyaveran[3] var. Yani birçok sınırı var. Ama benim aklıma Kerec geliyordu. Uzun lafın kısası yola koyulduk, yürüyorduk. Sonra bir kamyon belirdi. Şoför ve yardımcısı bize doğru geldiler ve

1. Tahran'ın bir semti, eski havalimanının bulunduğu yer. (Ç.N.)
2. Tahran'ın güneyindeki eski ünlü şehir. (Ç.N.)
3. Tahran'ın kuzeyindeki ünlü semt. (Ç.N.)

ırzımıza geçtiler. Gerçi ben bu olayın bütününde gizli sırlar buluyorum. Bence gizli bir güç beni bu yolculuğun başında böyle bir sıkıntıya itmişti. Arkadaşıma gelince benim kurbanım oldu. O andan itibaren ağlıyor. Bana kalırsa bu tecavüzle birlikte yeni düzene doğru ilk adım atılmıştır. Bu yolculuğun ilk acı sonucuydu. Yolda gelirken kendi kendime dünyada yüzmeyi öğrenen ilk insandan önce kim bilir kaç bin kişi suda boğulmuştur diye düşünüyordum. Gel gör ki suda hâlâ da boğulan insanlar oluyor. Neyse geçelim. Bu sözler benim arkadaşı avutmuyor," dedi.

Fâize hıçkırarak, "Hanımefendi ben bakireydim. Ben zavallı bir bakireydim. Nihayet bir gün evleneceğim. Bu şerefsizliği nasıl örtbas ederim şimdi?" dedi.

Munis, "Fâizeciğim ben de bakireydim. Olan olmuş. Bizler eskiden bakireydik, artık değiliz. Matem tutacak değiliz ya," dedi.

"Güzelim senin yaşın otuz sekiz, bakire olsan ne yazar. Benceğiz sadece yirmi sekizimdeyim. Koca bulmak için hâlâ bir umudum vardı."

Ferruhlikâ kendi kendine kızın ne denli edepsiz olduğunu ve arkadaşının yaşını yüzüne vurarak ayıp ettiğini düşünüyordu.

Munis, "Yok hanımefendi, edepsiz değil. Bu zavallı benim başkalarının düşüncelerini okuyabildiğimi biliyor. Bu kadar basit yani. Kendi kendine düşünse yine de benim anlayacağımı biliyor. O yüzden içinde tutacağı sözünü açık açık söylemeyi öğrenmiş," dedi.

Fâize, "Ayrıca yüzünü de uzatabiliyor, gözbebeklerini de. Neden o adamlardan intikamımızı almadın?" dedi.

"Fâizeciğim ben sadece insanların aklını okurum. Ayrıca öcümüzü alacaktım ama gerek kalmadı, onlar bu işi bizim için yaptılar," dedi.

Ferruhlikâ, "Nasıl yani?" diye sordu.

Munis, "Ne olacak? Adamların kamyonu az ileride devrilmiş, ikisi de ölmüş. Benim intikamıma gerek kalmadı artık!" dedi.

Fâize, "Ne yalan söylüyorsun kız? Nerede devrilmiş kamyon?" diye sordu.

Ferruhlikâ, "Bunu nasıl öğrendiniz?" diye sordu.

"Biliyorum işte... dedim ya ben insanların aklını okuyorum."

"Gerçekten bunu yapabiliyor musunuz?"

"Tabii hanımefendi. Örneğin siz milletvekili olmak istiyorsunuz. Bu köşede oturan kadıncağız düne kadar genelevde çalışıyordu. Böyle işte. Her şeyi görebiliyorum."

Ferruhlikâ onlara, "Burada kalmak ister misiniz?" diye sordu.

Munis, "Elbette. Günümüz kadınların tek başına yolculuğa çıkacakları bir dönem değildir. Ya görünmez olmalıyız ya da bacağımızı kırıp evimizde oturmalıyız. İşin kötü tarafı benim artık evde oturmaya gönlüm yok. Bir yandan da kadın olduğum için sürekli evde oturmam icap ediyor. Yine de belki biraz yol alıp bir eve sığınsam tekrar yol alıp bir başka eve sığınsam bu iş olur. Belki böylece kaplumbağa gibi dünyayı dolaşırım. O yüzden bu teklifinizi memnuniyetle kabul ediyorum," dedi.

Ferruhlikâ oldukça mutluydu. "Hanımlar, ben bu evi büyütmek istiyorum. Bahçıvan inşaattan anladığını söyledi. O yüzden erkek milletinden bir tek onu burada barındıracağız, gerisini biz kendimiz yaparız," dedi.

Munis, "Çok iyi düşünmüşsünüz. Gerçi niyetinizi biliyordum. Umarım işlerimiz yolunda gider," dedi.

Fâize hâlâ ağlıyordu. Ferruhlikâ, "Hanım kızım bu dertle yaşanmaz mı? Bakire olmadan ölünür mü? Ben tam otuz üç senedir bakire değilim," dedi.

Fâize, "Hanımım ya şerefim? Eşimin yüzüne nasıl bakarım? Gerdek gecesi elimden ne gelir?" diye yakındı.

Munis, "Bak bir gün evlenecek olursan ben sana yardım ederim, kocan bir şey anlamaz. Dert etme. Biliyorsun yüzümü uzatabilirim," dedi.

Fâize, "Peki neden o Allah'ın cezası şoföre o yüzünü göstermedin?" dedi.

Munis, "Bak Fâizeciğim, ben iki kere öldüm ve dirildim. Artık gerçekleri başka bir boyuttan algılıyorum. Sana ne desem boş. Tanrı şahidimdir, kanadım olsa uçar giderdim. Ama gel gör ki iki kere öldüğüm halde hâlâ ruhum dünyaya bağlı. Allah aşkına bu bekâret konusunu bu kadar abartma. Bak sana sözüm olsun, koca bulursan seni dertsiz tasasız evinize yolcu edeceğim," dedi.

Fâize nihayet sustu ve kadınlar eşyalar gelene kadar birbirlerine hayatlarını anlatmaya başladılar.

Ferruhlikâ'nın Bağı
İkinci Bölüm

Bahardı ve bağ yeniden bir bağdı. Bahçıvan haklıydı. Neye dokunsa altın oluyordu. Yeter ki bir çiçeğe bir kez dokunsun o çiçek bir haftaya kalmaz yüz çiçek açıyordu.

Evi hep beraber onardılar. Ferruhlikâ çalışmıyor, ortalıkta dolaşıyor, emirler yağdırıyordu. Bütün sonbahar böyle geçti. Bahçıvan kadınlara inşaat işlerini öğretiyordu. Zerrinkülah harç yapıyor. Munis harcı taşıyor. Fâize sepette tuğla götürüyor. İnşaat işçiliği de bahçıvana kalıyordu. Sonbaharın sonunda evin altı odası, üç banyosu ve üç tuvaleti vardı.

Ferruhlikâ güneşin açtığı günlerde havuzun kenarına kurulur, hızla ilerleyen inşaat işlerini izler, içi mutlulukla dolardı. Arada bir Zerrinkülah'ı yanına alıp arabayla kente inip alışveriş yaparlardı. Ev Ferruhlikâ'nın zevkiyle şekilleniyordu. O emir veriyor, bahçıvan ise sadece emirlere uyuyordu.

Sonbaharın sonunda ev tamamıyla hazırdı. Ferruhlikâ bir odayı Munis ve Fâize'ye verdi. Kadınlar Ferruhlikâ'yla sohbet ediyor, bir yandan da evin işlerini yapıyorlardı. Fâize yemek pişiriyor, Munis ise başka işlerle meşgul oluyordu. Ferruhlikâ evin iç dekorasyonuyla uğraşıyordu. Bahçıvan ondan izin alarak bağın bir köşesin-

de kendine bir oda yapmaya niyetlendi. Zerrinkülah'ın ona yardım etmesini istiyordu.

Bahçıvan bağın sonunda, nehrin kenarında, hâlâ çıplak olan Mehdoht ağacının tam karşısında kendine bir oda yaptı. Ferruhlikâ bu ağacın durumunu birkaç kez sormuş, bahçıvan da baharla yeşerecek demişti. Sonra da, "Bu ağaca başka ağaçlar gibi davranamayız. O İnsan-Ağacı. İnsan sütüyle beslenmeli," diye eklemişti.

Ferruhlikâ insan sütünü nereden temin edeceğini bilmiyordu. Bahçıvan, "Endişe etmeyin. Ben Zerrinkülah'la evlenmek istiyorum. O bana bir çocuk verecek. Göğüsleri sütle dolacak. Ben de o sütle ağacı da besleyeceğim," dedi.

Fâize bir hoca getirelim, nikâhı kıysın önerisinde bulundu. Bahçıvan buna karşıydı. Kendisinin bu işi yapabileceğini, hocaya ihtiyacı olmadığını söyledi. Fâize bu evliliği resmî görmüyordu. Haram işleniyor diyordu. Munis sessizdi. Kimsenin aklından ne geçtiğini söylemiyordu. Ferruhlikâ ise konuyu önemsemiyordu. O ağacı için insan sütü istiyordu, bahçıvanın ona bu konuda sözü vardı, başka şeyleri dert etmiyordu.

Zerrinkülah gün boyunca bahçıvanla beraberdi. Bahçıvan ona inşaat işlerini, ağaç dikmesini, çiçekçiliği, aşçılığı ve dantel işlemeyi öğretti. Kadın gün boyunca şarkı söyleyerek dolaşırdı. Her zaman her yerde var, hiçbir yerde de yoktu, bu tavrı da Fâize'yi sinirlendiriyordu. Fâize'ye kalsa Zerrinkülah ahlaksızın tekiydi. Fazla cilveli ve oynak biriydi, üstelik sürekli kahkahalar atarak varlığını pekiştiriyordu. Fâize böyle insanlara tahammül edemiyordu. Bunun dışında hayatından memnun sayılırdı, gerçi arada Emirhan'ı anımsıyor, içi acıyordu. Hâlâ arada bir yolunu bulup Emirhan'la evlenmeyi umut ediyordu. Artık ona âşık değildi. Üstelik koca derdinde de değildi. Bu onun için bir çeşit meydan okumaydı. Emirhan'la evlenerek oyunu kazanmak istiyordu.

Ferruhlikâ milletvekilliği hevesini inatla sürdürüyordu. Sabırsızlıkla inşaat işlerinin bitmesini ve önemli kişilere vereceği davetleri düşünüyordu. Munis'le tartışarak bu işe ünlü olmakla başlanmalı kararına varmıştı. Munis ona şiirler yazmasını ve bunları dergilerde çıkararak şöhret olmasını öneriyordu. Ferruhlikâ bu düşünceye ısınmış, sabah akşam şiirler düşünmeye başlamıştı.

Ev kışa doğru son şeklini aldı. Kadınlar yerlerine yerleştiler. Ferruhlikâ bir davet odası hazırlatmış; minderler, yastıklar, tavandan asılı kristal avizelerle döşemiş, şamdan, tatlı kapları ve şaraplar dizdirmişti. Şiir kitaplarını el altında bulunduruyordu. Bununla da yetinmedi, bir kitapçıya gidip elli cilt şiir kitabı ısmarladı. Kitapları bu odaya dizdiler. Kocaman pervane şeklinde mumlar ısmarladı, amacı yanarken misafirleri duygulandırmaktı. Sonra bodrumda şarap ve arak mahzeni yaptırdı, amacı kadehlerin hep dolu olmasını sağlamaktı.

Sıra misafirleri davet etmeye gelmişti. Her cuma günü misafirler sabahtan gelip gece geç saatlere kadar bağda kalıyorlardı. Ferruhlikâ her cuma bir koyun kestirir, kendisi derisini yüzer, etini hazırlar, Munis ve Fâize de pişirirlerdi. Zerrinkülah ortalıkta dolaşır, kimi işlerde yardımcı olurdu. Evin ünü Ferruhlikâ'nın çevresinde yayılmıştı. Herkes cuma günleri yola koyulur bağa gelirdi. Ferruhlikâ bahçıvanın yönlendirmesiyle kimseye Mehdoht ağacından söz etmiyor, ağacın iyice yeşermesini bekliyordu.

Şubatta Zerrinkülah eve gelmez oldu. Zamanın çoğunu bağda geçiriyordu. Ferruhlikâ onun son durumunu bahçıvandan öğrendi. Bahçıvan ona Zerrinkülah'la her sabah çiğ toplamaya uyandığını ve çiğle ağacı suladıklarını söylemişti. Hâlâ Zerrinkülah çocuk sahibi olmamış, göğüsleri sütle dolmamıştı. Munis bir türlü nazik bahçıvanın aklını okuyamadığından onlara destek vermeyi

önerdi. Bahçıvan kabul etti. Üçü şubat ve mart boyunca çiğ toplamakla meşgul oldular. Çiğ tanelerini büyük yapraklarda toplayarak bahçıvana teslim ediyorlardı. Bahçıvan ağacı bildiği ama sır gibi sakladığı bir yöntemle suluyordu.

Nisanın başında ağaç çiçek vermeye başladı. Ayrıca kuşlara eşlik ederek şarkılar söylüyordu. Böylece bağ kuş sesleriyle doldu. Ferruhlikâ ağacı arkadaşlarına göstermek için can atıyordu ama bahçıvan izin vermiyordu: "Hâlâ vakti gelmedi."

Aslında Ferruhlikâ'nın bile ağacı görmeye izni yoktu. Bu yüzden içinde belli belirsiz bir kırgınlık vardı. Ama büyük çabalarla bu kırgınlığı göz ardı ediyordu. Bahçıvana öyle muhtaçtı ki onu dinlemekten başka çaresi yoktu. Ayrıca şiir yazmakla meşguldü. Artık cuma günleri sayısızca gazeteci, şair, ressam, yazar ve fotoğrafçı ona geliyorlardı ama hâlâ Ferruhlikâ'nın bir şiiri ve bir şöhreti yoktu. Munis boş kalınca onu avutuyor, Fâize ise bütün olan bitenleri karamsarlık içinde izliyordu. Gerçi Munis anlar diye aklından bir şey de geçirmiyordu. Ancak Munis'in onun aklını okuyamayacak kadar uzakta olduğunu düşündüğünde aklından bir şeyler geçiriyor ve bütün bu olan biteni aptalca buluyordu. Ona kalırsa bu şiir saçmalığının sebebi yuvarlak suratlı Munis'ti. Ne kadar yüzünü uzatmasını bilse de doğarken yuvarlak suratlı doğmuştu, o yüzden de basit ve saf biriydi.

Nisan sonlarına doğru hâlâ Ferruhlikâ'nın yazdığı bir şiir yoktu.

Bir gün sabah saat onda bir yığın insan bağda toplandı. Gerçi her hafta gelenleri olurdu ama bu kadar çok kişi hiç toplanamamıştı. Yüz kişilik bir grup adeta bağa saldırmıştı. Ferruhlikâ korku ve ıstırap içinde Munis ve Fâize'yi yanına alarak Zerrinkülah'ı aramaya başladı. Kadına kızgındı zira bütün gün boş boş dolaşıyor ve bu yüz kişilik

misafir ordusuna karşılık bir şeyler yapmıyordu. Deliler gibi bahçıvana seslendi. Bahçıvan o hengâmede çıkageldi.

"Allah aşkına karını bul gelsin, bu iki kadıncağıza yardımcı olsun. Zavallılar iş altında eziliyorlar."

"Olmaz hanımefendi. Karım dün gebe kaldı. Artık dokuz ay boyunca çocuk gelene kadar çalışmayacak."

"Beyefendi ilk önce karının gebe kaldığını nereden anladın? Ayrıca bunca misafirle ben nasıl baş edeceğim?"

"Dert etmeyin. Şimdi ağaca bir şarkı söyletirim, bakın göreceksiniz hepsi sakinleşecek. Yemeği unutacaklar, pişirdikleriniz size kalacak. Artık bir şiir yazana kadar da bu toplantılara ara verin. Ne yani hem gelip yiyip içecekler hem de size yardım etmeyecekler!"

Bahçıvan gider gitmez ağaç şarkı söylemeye başladı. Misafirler sessizce bir köşeye toplanarak onu dinlemeye başladılar. Sanki bir damla su yavaş yavaş toprak tarafından emiliyor ve bütün topluluk okyanus gibi olan o damlada toplanıyordu. Damla-okyanus yerin dibinde çamurla karışıyor ve milyonlarca elementi suya çamura armağan ederken sonsuz bir raks başlıyordu. Öylesine yavaş, öylesine hızlı bir raks ki eller ve ayakların ritmini altüst ediyordu. Bu raksın şerbeti ağacın köklerince emiliyor ve ahşaptan gövdenin ritmine karışıyordu. Ağaçtaki damarlar gökyüzünden sarkan ipler gibiydiler. Munis, Ferruhlikâ'nın kulağına eğilerek, "Bakın ne çok gökyüzü çevremizde toplanmış. Bu başka bir gökyüzü, gökyüzünde bir gökyüzü, gökyüzünde, gökyüzünde, gökyüzünde..." diye fısıldadı.

Ferruhlikâ geçkin kadına baktı. Gözlerini kapamış ve gözkapağının arkasındaki gökyüzüne dalmıştı. Kadın bacak bacağa atıp misafirlerinin zevkle sonsuza uzanan bu damarların içindeki o sonsuzluğu idrak etmeye çalıştıklarını büyük bir memnuniyetle izliyordu. İşte bu "yeşil bir düş"ün başlangıcıydı. Yeşil bir sis herkesi içine aldı.

Yer gök yeşil bir örtüyle kaplandı. Gökkuşağından bir renk bütün kalan renkleri içine alıyordu. Oradakilerin hepsi bu siste dağıldılar, eridiler. Bir çiğ olup yaprağın ucundan toprağa düştüler. Bu geceye kadar sürdü. Ancak o zaman ağaç sustu ve misafirler sessizce ağacın şarkısından sarhoş bir biçimde evi terk ettiler.

Ferruhlikâ o günden sonra davet vermedi. Kendi kendine şiir yazmadığı sürece davet vermeyeceğim diye yemin etmişti. Munis zamanının çoğunu bahçıvan ve karısıyla geçiriyor olmuştu. Zerrinkülah gebe kaldıktan sonra konuşmaz olmuştu. Sessizce cam kenarına oturup nehri izlerdi. Munis ve bahçıvan her sabah çiğ toplamaya gidiyor, böylece hem ağacı hem de Zerrinkülah'ın karnını doyuruyorlardı. Zerrinkülah giderek değişmeye başlamıştı. Şişmanlarken rengi de değişiyordu. Kristal gibi bir renk alıyor, kristale benziyordu. Giderek saydamlaşıyordu.

Munis bazen onun arkasında dikilip onun saydam teninin ötesinden nehre bakardı. Kadın hep nehre dönük otururdu ve suyun akışını izlerdi.

Fâize ise bağın diğer tarafında yalnız kalmıştı. Artık misafirler de olmadığı için kimseler onun yemeklerini yiyip aşçılığını övmüyordu. Ferruhlikâ ise odasına kapanmıştı. Munis ise artık buralara uğramıyordu. Bahçıvanın karısı ortalıkta görünmüyor, bahçıvanla tek kelime bile konuşulamıyordu. Zira sürekli meşguldü. Fâize yalnızlıktan gerçekten çok sıkılmıştı. Arada bir üstünü başını değiştirip Tahran'a gezmeye gidiyordu. Öyle bir yol seçerdi ki muhakkak Emirhan'ın evinin oradan geçsin. Arada rastlaşır kafa sallayarak onunla selamlaşırdı.

Yazın sonlarına doğru Ferruhlikâ şiirde ahenk ve kafiye konusunda epey ilerlemişti. Eylül ayında, üç aydan sonra odasından çıkarak havuz başındaki mindere yaslandı. Munis bir köşede bahçeyi suluyordu. Ferruhlikâ onu çağırdı. Tek amacı şiirini okumaktı. Şöyle dedi:

"Gerçi Munis bu şiir tam da bir şiir sayılmaz. Ama böyle gidersem iki seneye kalmaz gerçek bir şiir yazarım."

Munis ısrarla ondan şiirini okumasını istedi.

Ferruhlikâ, "Dediğim gibi şiir değil, bir yerde ahenk ve kafiyeyi tutturma çabaları diyelim," dedi.

Munis tekrar ısrar edince Ferruhlikâ utana çekine kızararak da olsa şiirini okumaya başladı:

Ey sen şekersiz şekerlik, kunduracısı olmayan örsler
Gülüşsüz gülen dudaklar, ressamsız kalmış duvarlar
Ey sen huri, sen adil, sen sahildeki yılan yürekli
Ey sen cilveli peri kızı, cımbızsız kalan dertli
Sen ey kanadı kırık, bacağı kırık, kalbi kırık
Gönlümün huzuru, gel ki can bulsun seninle bu canlar
Yola çıktın, gittin. Gezip durdun görmeden
Ey sen gönlümün aynası, hüzünlü evin yarasası
Ne beklenir bu mahzun yuvadan, mecnunun evinden
Ne denir bu ruhsuz kalpsiz şebeke?
Yüreğim sıkkın, hüzünden savaşmak gelmez içimden
Öldür bu kalbi, cömert davran bana
Feri'nin[1] içi daraldı, bu virane mabet daralmışsa ne fayda?
Sevgilinin özlemi var içinde, raks eder ancak görenlerin önünde

Ferruhlikâ sustu. Munis susuyor ayağının ucuna bakıyordu. Ferruhlikâ sabırsızlıkla ona bakıyordu. Sonunda, "Ne düşünüyorsun? Tabii hatalarla dolu biliyorum.

1. Feri, Ferruhlikâ'nın kısaltılmış şekli. (Ç.N.)

Ama biliyorsun bugüne kadar hiç şiir yazmadım. Bu ilk girişimim sayılır," dedi.

"Verin bir de ben okuyayım. Bu şekilde kafam almıyor."

Ferruhlikâ kâğıdı ona uzattı. Munis dikkat ve özenle okumaya başladı, Ferruhlikâ endişeliydi. Munis'in şiirden anlamadığını bilse de beyinlerden geçeni okuduğunu biliyordu. Vazgeçilmesi zor olumlu özellikleri vardı. Ferruhlikâ ıstırap içinde arada bir ağaçlara bakıyor sonra havuza odaklanıyordu.

Sonunda Munis konuştu:

"Bağışlayın ama neden şiire şekersiz şekerliğe seslenerek başlıyorsunuz?"

Ferruhlikâ bu soruyu bekliyordu, gülümseyerek, "Bak ben eşyalara önem veririm. Şekerlikler dikkatimi hep çekmiştir. Şayet fark etmişseniz şekeri kalmamış şekerliklerin hep hüzün verici bir duruşları vardır," dedi.

Munis başını sallayarak:

"Tabii belki de. Ama bu kunduracısı olmayan örsler. Örs demircilerin değil mi?"

Ferruhlikâ irkildi. Karşı çıkıp örsün kunduracılarda olduğunu söyleyecekti ama emin olamadı, o yüzden bir soruyla yetindi.

"Emin misiniz?"

"Bilmem. Bildiğim kadarıyla demircilerin kullandığı bir şey."

"Kunduracılar ne kullanır?"

Munis biraz düşündü, aslında güçlü bir hafızası vardı ama hatırlayamadı.

"Vallahi bilmem."

"Kötü. Şimdi kundura yerine demir desem bütün kafiyeler bozulacak."

"Belki de 'demirciler' derseniz daha doğru olur. Bu şekliyle kimi kafiyeler çok anlamsız. 'Cımbızsız dertli'

veya 'hüzünlü evin yarasası' gibi. Sahilin kalbindeki yılan gibi. Gerçi hoşuma gitti ama anlamlı bulmadım. 'Görenlerin önünde' de tuhaf."

Ferruhlikâ özgüvenini büsbütün kaybetmişti. Munis onun beyninde kurduğu o altın sarayın yıkılmak üzere olduğunun farkındaydı.

"Bir şiir için kendinizi üzmeyiniz. Başarı için başka yollar da var. Bakın bu son gelenler arasında bir ressam vardı. Aklından sizin portrenizi yapmayı geçirdiğini okudum. Bırakınız bunu yapsın. Ona iyi bir para verseniz bunu yapar. Böylece ünlü kişilerle bir irtibat oluşturabilirsiniz. Gerçi onları tanıyorsunuz. Onlara gidip açık açık milletvekili olmayı düşündüğünüzü söyleyin. Size yardımcı olurlar."

Ferruhlikâ altın sarayın yıkımını durdurmuş, Munis'in önerisini düşünüyordu.

"Sanıyorum gelecek haftadan itibaren davetlere başlarız. Acaba Musayyib ve Ahmet'i de mi çağırsam? Bizim birkaç uşağa ihtiyacımız var."

Nitekim öyle de oldu. Bir sonraki haftadan itibaren misafirler tekrar gelmeye başladılar. Ailelerden de gelenler oluyordu. Emirhan birkaç kere kız kardeşini görme bahanesiyle gelmişti. Artık emir verecek durumda değildi. Kızdan korkuyordu. Yanında eşi olmadan gelir uslu uslu dururdu. Fâize sordu:

"Neden eşinizi getirmediniz?"

"İşi gücü var onun. Kaldı ki aklı bu işlere ermez. Ev hanımı o. Allah onu evi için yaratmış."

"Ben ev hanımlarını hiç sevmem. Kadın dediğiniz sosyal olmalıdır. Kadın eşine sosyal hayattaki mücadelede destek vermelidir. Hayat boyu mutfağın köşesine sıkışıp kalınmaz ki. Örneğin siz ne zamana kadar sıradan bir memur olarak iş hayatınıza devam etmeyi planlıyorsunuz? Yükselmek şart. Bunun yolu da sosyetik hayattan

geçer. Örneğin benim şimdi öyle bir çevrem var ki size anlatamam. Bir çıtlatacak olsam, herhangi bir devlet dairesinde işlerim hemen çözülür."

Emirhan sormuştu:

"Itrçiyân Bey'i de tanıyor musunuz? Geçen hafta burada olan adamı? Hani o kel, kısa boylu, kırmızı suratlı olanı."

"Tabii ki de. Huyu güzel beyin tiryaki yoldaşını mı kastediyorsunuz? O her hafta burada."

Emir'in gözleri parlamıştı. Her hafta bir şekilde sözü döndürüp dolaştırıp Itrçiyân'a getiriyor, Fâize'nin ona derdini sormasını bekliyordu. Ama Fâize artık karşılıksız iyilik yapacak kadar saf biri değildi.

Ferruhlikâ ressama modellik yapıyordu. Ressam cuma günlerinin yanı sıra salı günleri de kadının resmini yapmaya geliyordu. Sadece Ferruhlikâ'nın resimlerinden oluşan bir sergi planı vardı. Öyle bir para almıştı ki istese on sergi bile açabilirdi. Munis zamanının çoğunu bağın arka tarafında geçiriyordu. Bahçıvana çiğ toplamada yardımcı oluyordu. Musayyib ve Ahmet ise mutfak işleriyle ilgileniyorlardı. Artık kadınların çalışmasına gerek kalmıyordu. Ferruhlikâ ise kışın başlamasıyla beraber kadınlardan kurtulma planları yapıyordu. Artık kendi işlerini nasıl yürüteceğini biliyordu. Sonbaharın üçüncü ayında sergi açıldı. Artık Tahran'da da bir evi olsun istiyordu. Yazlarını Kerec'de, kışlarını da Tahran'da geçirecekti. Kadınlar artık ona ayak bağı olmaya başlamışlardı.

Kışın ortasında bir gece bağ aydınlandı. Munis cam kenarında uyuyordu. Gözlerini açtı ve ışığı gördü. Kendi kendine, "Doğuruyor," dedi.

Ayağa kalkıp karanlıkta giyindi ve bağın arka tarafına doğru yürüdü. Ağır bir kar yağmıştı, her yer kar altındaydı. Işık bağı bütünüyle kaplamıştı. Dünyanın da başlangıçta büsbütün ışık olduğu anlaşılıyordu.

Tamamıyla kristalleşen Zerrinkülah artık nur içinde nurdu!

Bahçıvan bir tarafta oturmuş ayakkabısını tamir ediyordu. Munis ona, "Ona yardımcı olmalıyız," dedi.

"Kendisi doğurur. Gerçek kadın kendi başına doğurur."

Sabah bir nilüfer doğdu. Bahçıvan nilüferi avucuna alıp nehre doğru gitti. Önceden nehrin yanında ufak bir havuz yapmıştı. Havuz donmuştu. Bahçıvan özenle nilüferi buzun üstüne yerleştirdi.

Munis, "Ama böyle bırakılırsa ölür," dedi.

Bahçıvan, "Ölmez, kendisi kök verir," dedi.

Odaya geri döndüler. Kadın sessizce yatağında oturuyordu. Artık kristalden değildi. Tekrar kendisiydi ve iki memesi sütle doluydu. Bahçıvan onu kucakladı, başını ve saçlarını okşadı. Ellerini öptü, ayaklarını ovdu. "Şimdi ağaca süt vermeliyim," dedi.

Kadının eline bir kap verdi. Kadın kaba sütünü koydu. Kap sütle doldu.

Bahçıvan, "Artık uyu, derin bir uyku çek," dedi.

Kabı alarak Munis'le beraber ağacın yanına gittiler. "Donmuş. Bu ona iyi gelir. Kış uykusundadır. Baharda öyle bir ağaç olacak ki aklın şaşar," diyerek sütü damla damla ağacın dibine yedirdi. Güneş açar açmaz bahçıvan odaya geri döndü.

Munis çıplak ağaçların arasından binaya doğru yürümeye başladı. Tekrar bir ölüydü ve hiçbir şey onu şaşırtmıyordu. Yolun ortasında duraksadı, kafasını bir ağaca yasladı. "Benim yardıma ihtiyacım var," dedi.

İçten içe fahişeyi kıskanıyordu. Fahişe çok kolay kazanmıştı. Sanki onun için ışığa dönüşmek gülüşmek gibi sıradan bir şeydi. Munis işin sırrını bilmiyordu. "Işığa dönüşmek için ne yapmalıyım?" diye sordu.

Bir yanıt alamıyordu.

Onda ağaçlaşma hissi yoktu. Ruhunda ağaçlık bir tarafı da yoktu. Doğurgan da değildi. Kendi içinde çürüdüğünün farkındaydı. Beklemekten çürümeye yüz tutmuştu. Işığa dönüşmenin yolunun aşktan geçtiğini biliyordu. Hayatı boyunca aşkı tatmamıştı. Hayret[1] sınırına varmış ama aşk okyanusu uzak bir okyanusmuş. Hem uzak hem yakındı. Ağacın sert kabuğuna içtenlikle dokunabilse aşkın geleceğini hissediyordu. Ama her seferinde, her seferinde dokunmadan bile kabuğunun sertliğini hissediyordu. Ağaç kabuğunun sertliğinin idraki içindeydi. Her zaman kötülüğü insanlarda aramıştı. Kendisi kötülüğün uzağındaydı ama kötülüğü tanıyordu. Kötülüğü öğrenmemiş lakin tanımıştı.

Orada Kerec çöllerinde dizginsiz şehveti tanımıştı. Ne yazık ki tanımadan önce de şehveti biliyordu. Kötü olan da buydu zaten, her şeyi biliyordu. Bu bilinç, adının kötüye çıkması ve hor görülme endişesiyle, ona gereksiz bir sakınma aşılayan, düşüncelerine ürküntü katan, yaratıcılığını engelleyen bir güce dönüşüyordu. Hep ortalama kitle arasında yaşamayı yeğlemişse de ortalamanın içinde olma sırrını çözememişti. Yoksulluğu bilmediğinden zenginliği yaşayamadığını da biliyordu. Solucanları hiç sevmemiş, kuru yaprağa tevazu göstermemiş, kırlangıç sesiyle namaza kalkmamış, dağa tırmanmamış, oradan gündoğumunu izlememiş, bir gece sabaha kadar Büyük Ayı takımyıldızını izlememiş, kum ve toprağı aynı sanmış, gökyüzü ve yeryüzünü ayrı görmüş ve o yüzden yerdeki göklerin ve göklerdeki yerlerin farkına hiç varmamıştı. Baktı ki çürümeyi arzuluyor, hatta çürümüştü bile. Kendi kendine düşündü: "Peki ne yapmam

1. Arapça "hyr" kökünden gelen "hayrat" kelimesinden türemiştir. Şaşma, şaşkınlık anlamlarına gelir. Hayret kelimesinin farkına varma, ayırdına varma gibi kök anlamları da mevcuttur. (Ç.N.)

gerekiyor? Bu ufak bulgularımla neyleyim? Onlardan nasıl geçeyim?"

Ferruhlikâ uykudan uyanmış yünlü ropdöşambrıyla binanın önünde dikiliyordu. Munis'i görünce, "Ev buz gibi, yoksa kapıyı sen mi açık bıraktın?" diye sordu.

"Özür dilerim."

Ferruhlikâ'nın ne düşündüğünü, onları istemediğini biliyordu.

"Bakın sizce ben bu küçük bulgularla ne yapmalıyım?"

"Hangi bulgular?"

"İşte bu küçük bulgular. Örneğin siz bizim gitmemizi istiyorsunuz. Ben neden bunu biliyor olmalıyım?"

Ferruhlikâ omuz silkti, artık kadınla nasıl baş etmesi gerektiğini öğrenmişti. Artık onun akıl okumalarından korkmuyordu. Bunun önemsiz olduğunu biliyordu. Bu kadıncağızın bu bulguları değerlendirmek için fazla saf olduğunu anlamıştı. Sadece kendine işkence ediyordu.

"Ben bugün şehre dönüyorum," diye bildirdi. "Orada bir ev kiraladım. Siz dilediğiniz sürece burada kalabilirsiniz. Yazın geri dönerim. Çıkarsanız anahtarı bahçıvana bırakın, o bana ulaştırır."

Mehdoht

Mehdoht kendini nehir kenarına ekmişti, bütün o sonbahar boyunca inleyip durmuştu. Ayakları çamurda yavaş yavaş donuyordu. Soğuk güz yağmurları bütün elbiselerini yırttı. Yırtık pırtık elbiseler içinde çırılçıplak kaldı. Kış başlangıcına kadar titredi. Kışla beraber büsbütün dondu. Gözleri açıktı ve sürekli suya bakıyordu. Su akıyordu.

Baharın ilk sağanaklarıyla içindeki buzlar kırıldı. Parmakları arasından yeşeren tomurcukları gördü. Ayak parmakları arasından kökler çıkıyordu. Bahar boyunca köklerin yayılış sesine kulak verdi. Kökler toprağın gücünü alıp içine taşıyordu. Sabah akşam köklerin sesini dinleyip durdu.

Yazın, suyu yeşil görmeye başlamıştı.

Sonbahar soğuklarla geldi. Artık inlemiyordu. Kökleri durdular. Büyümediler.

Kış boyunca çiğle beslendi. Donmuştu ama suyu görüyordu. Yeşilimtırak bir mavilik.

Baharda bütün gövdesi filizlendi. İyi bir bahardı. Suyun türküsünü öğrenmiş, suyun türküsünü söylüyordu. Kalbi mutlulukla doluydu. Bu mutluluğu tomurcuklara aktarıyordu. Yapraklar yeşilleniyor, daha da yeşilleniyordu.

Yazın su maviydi. Balıkları görebiliyordu.

Sonbaharda soğuklar başladı. Gökyüzü morardı. Yine de kuşkusuz kalbi mutlulukla doluydu. Doğanın kalbi ağaçla buluşmuştu. Her şeyi depolamaya başladı.

Kışın ortasında insan sütüyle beslenmeye başladı. Patladı patlayacaktı. Bahar gelmeden içindeki buzlar çatlamaya başlamıştı. Acı çekiyordu. Patlama hissiyle dolmuş acı çekiyordu. Suya bakakaldı. Su akmıyor damla damla ilerliyordu. Damlalar kervanı gidiyor, Mehdoht acısıyla kalıyordu. Mehdoht suda çözülmeye başlamıştı. Su damlalarının gövdesini tanıyor her damlanın kalbinin sesini duyuyordu. Üç aydır insan sütünden besleniyordu. Bahar ortasında içindeki ağaç patlaması doruğa vardı. Patlama birden olmadı, aslında patlıyordu ama bu yavaş ve adım adım gerçekleşiyordu. Sanki bütün damarları parçalanmak üzereydi. Damarları yavaşça inleyerek birbirlerinden kopuyordu.

Ebedî bir başkalaşım sürecinde Mehdoht parçalanmaya başlamıştı. Acı çekiyordu. Doğurmak istiyordu. Acı çekiyordu ve gözleri dışarı fırlamış gibiydi. Su artık damla da değildi. Alev parçalarıydı. Mehdoht bunu görebiliyordu. Bu alevlerle beraber suda çözülüyordu.

Sonunda bitti. Ağaç bütünüyle tohuma dönüşmüştü. Tohumdan bir dağ gibiydi.

Rüzgâr esti. Sert bir rüzgâr esti. Mehdoht'un tohumlarını suya bıraktı.

Mehdoht suyla yola çıktı. Mehdoht suda yolculuğa çıktı. Dünyaya misafirliğe gidiyordu. Bütün dünyaya doğru yola çıkmıştı.

Fâize

Sonbaharda şehrin havası temizdir. Saat on bir civarında sokakta yürümek zevklidir. Sonbahar mevsiminde çoğu günler sabahın on birinde Fâize ve Emirhan şehrin yan sokaklarında yürüyüşe çıkarlardı. Her sabah Fâize Kerec'den, 24 İsfend Meydanı'nda buluşurlar ve dolaşmaya başlarlardı. Adam karısından yakınır, kadın onu sabırla dinlerdi. Karısının aklı bir karış havadaydı. Yemek pişirmesini beceremiyordu.

Fâize, Emirhan için üzülüyordu. Ona fikir verip destek çıkıyordu.

Sonbaharın ortasında çalıştığı daire Emirhan'ı işini aksattığı için cezalandırarak maaşından on beş gün kesti. Bu yüzden Emirhan'ın canı çok sıkıldı ve görüşmeleri akşamları beşten sonraya kaydırdı.

Kız her akşam Kerec'den gelir, saat beşten sonra 24 İsfend Meydanı'nda Emirhan'la buluşurdu. Konuşurlar, arada sinemaya gider, bir kebapçıda yemek yerlerdi. Böyle sürdüremeyeceklerini anladılar. Hayat gerçekten sıkıcı olmaya başlamıştı. Üstelik konuşulacak şeyleri de kalmamıştı. Emirhan bir gün, "Belki böyle konuşmam yadırganabilir ama senin her gün Kerec'den gelip dönmen hoş değil. Allah korusun başına kötü şeyler geleceğinden korkuyorum. Bir hanımın her gün bunca yol yapması doğru değil," dedi.

Fâize sordu: "Sence ne yapmalıyız?"

Emirhan: "Tahran'a dön, burada yaşa."

"Hangi evde?"

"Anneannenin evine dönersin."

"Beni eve alacağını sanıyorsan yanılıyorsun. O bizi anlamaz. Başıma kötü şeyler geldi sanır, daha da ters davranır."

"Belki de sana bir oda kiralamam daha faydalı olur."

Fâize sinirlenerek, "Emirhan utanın. Ben sizin bildiğiniz kadınlardan değilim," dedi.

Emirhan, "O zaman sîga[1] yaparız, böylece bir sorun kalmaz," dedi.

Fâize sîga tabirini sevmezdi ama sessiz kaldı.

Bir akşam sîga için notere gittiler. Noter bey, "Burada sîga yapmayız, resmî nikâh yaparız," deyince de nikâh yaptılar. Bu gizli nikâh Emirhan'a eşini yeni duruma alıştıracak fırsatı tanıyordu. Aynı gece ufak bir misafirhaneye uğradılar. Bir oda kiraladılar.

Gerdek gecesinin sabahında Emirhan gergin bir şekilde uyandı. Etrafta mendile benzer bir şey arıyordu. Kız hiç oralı olmadı. Emirhan da üstelemedi. Sadece pencereye yanaştı, sokağa bakakaldı. Alın yazısından şikâyetçiydi ama bu kez bunu kiminle paylaşacağını bilmiyordu. Fâize, "Ufak bir ev bulmalıyız," dedi.

Emirhan, "Az bir bekle, seni oturduğum eve götüreceğim," dedi.

Fâize, "Yok artık! Daha neler? Kuma olarak yaşayacağımı mı sandın?"

Fâize ev aramaya çıktı. Selsebil Sokağı'nda çatı katında bağımsız bir oda buldu. Emirhan yeni bir iş aradı ve buldu. Fâize Bay Itrçiyân'la onun durumunu görüşe-

1. Şiilikte geçici evlilik. (Y.N.)

ne kadar, bir ticarethanede yeni evin kirasını da kazanacak şekilde işe başladı.

Hayatları şahane değilse de yolunda. Yaşıyorlar.

Munis

Munis üç ay bahçıvana yardım etti. Ağacı Zerrinkülah'ın sütüyle beslediler. Baharın ikinci ayında ağaç parçalandı. Bir de baktılar, ağaç tohum yığınına dönmüş. Bir rüzgâr esti. Tohumları suya bıraktı. Bahçıvan, "Munis artık insanlara karışma zamanın geldi," dedi.

Munis, "Işık olmak istiyorum. Nasıl ışık olunur?" diye sordu.

Bahçıvan, "Karanlığın anlamı kavrandığında ışık olunur... Sen bütün sıradan insanlar gibi birlik nedir bilmiyorsun. Ben sana git ve karanlığı öğren diyorum, bu her şeyin temelidir. Işık olma! Bu tek yönlü bir yoldur. Arkadaşına bak, ağaç olmak istiyordu ve oldu. Düşündüğü gibi zor değildi. Ne yazık ki insan olamadı, ağaç oldu. Şimdi her şeye baştan başlayabilir, belki milyarlar yıl sonra yavaş yavaş insan olur. Şimdi sana söylüyorum! Karanlığın peşine düş, karanlığın peşinden karanlığa gömül. Başta dibe in, derinlere, en derine varınca ışığı zirvede, kendi ellerinin içinde, yanında göreceksin. İşte bu insan olmak demektir. İnsan ol!" dedi.

Munis bir anda kendi etrafında döndü ve gökyüzüne uçtu. Kara bir yel onu götürdü. Ansızın bir çölde buldu kendini, sonsuz bir çöl.

Yedi yıl geçirdi. Yedi çölü aştı. Yorgun ve bitkindi

artık hiçbir arzusu yoktu. Tecrübeyle doluydu. Hepsi bu.

Yedi sene sonra kente vardı. Yıkandı. Temiz bir elbise giydi ve sıradan bir öğretmen olarak bir okulda işe başladı.

Ferruhlikâ Sadruddîvân Gulçihre

Ferruhlikâ bütün kışı şehirde geçirdi. Kiraladığı evdeydi. Ressam neredeyse her zaman onunla beraberdi. Yirmi beş yaşındaydı ve resimle ilgi büyük hayalleri vardı. Bütün düşlerini Ferruhlikâ'ya anlatıyordu. Sonbaharda Ferruhlikâ'nın resimlerini sergilemişti. Açılış gecesi çok kalabalıktı. Herkes geldi, onu övdü ve pohpohladı. Ertesi gün galeri sakindi.

Genç ressam umutsuzluğa kapılmıştı. Ferruhlikâ bütün kış genç ressamı avutmaya çalıştı. İlkbaharın başlarında ressamın mızmızlanmalarından bıktı. Ona bir para vererek büyük ressamlardan ders alması için Paris'e gönderdi.

Ressam gittikten sonra birkaç gün evde tek başına kaldı. Canı sıkılmaya başlamıştı. Bağa dönmeyi düşündü ama kadınların arasına dönmek içinden gelmedi.

Merihi Bey onu görmeye geldi. Fahrettin Azud'un eski arkadaşlarındandı. Onunla Fahrettin arasındaki ilişkiden haberi vardı. Her gün bir araya gelip dertleşir, sohbet ederlerdi. Merihi Bey, kadını pek sayardı. Onda iyi yönlendirilmemiş büyük bir yetenek olduğuna inanıyordu. Ona evlenme teklif ederek toplumda yolunu açmak istediğini söyledi. Ferruhlikâ kabul etti. İkisi de gelişti. Merihi millet meclisine girdi, Ferruhlikâ da kendini yok-

sulların yardımına koşan bir derneğe adadı. Merihi madalyayla onurlandırıldı, Ferruhlikâ yetimhanelerin onursal başkanlığına seçildi. Merihi'yi Avrupa'ya özel memuriyetle gönderdiler, Ferruhlikâ da ona eşlik etti.

Araları iyi sayılırdı, ne çok soğuk ne çok sıcaktı.

Zerrinkülah

Zerrinkülah, iyi kalpli bahçıvanla evlendi. Gebe kaldı. Bir nilüfer çiçeği doğurdu. Çocuğunu seviyordu ve çocuğu nehrin yanı başındaki havuzda büyüyordu.

Bir yaz günü kocası, "Zerrinkülah, bir yolculuğa çıkmalıyız," dedi.

Zerrinkülah evi sildi süpürdü. Yatağı topladı. Bohçasını hazırladı. Kocası ona, "Zerrinkülah, elbiseye ihtiyacımız olmayacak. Bohçanı evde bırak!" dedi.

Kadın onun dediğine uydu. Bohçasını evde bıraktı. Kocasının koluna girdi. Birlikte nilüfer çiçeğinin üstüne oturdular. Nilüfer taçyapraklarını onların etrafına doladı.

Duman olup göğe yükseldiler.

Paris, 1978 Yazı

Tahran'ın eteklerindeki yemyeşil bir bahçede birlikte yaşamak için farklı hayatlardan gelen; aralarında orta yaşlı varlıklı bir ev kadını, bir fahişe ve bir öğretmenin de bulunduğu beş kadın ve iç içe geçen kaderleri...

Kadın özgürlüğünü tasvir ettiği için İran'da yayımlandıktan kısa bir süre sonra yasaklanan *Erkeksiz Kadınlar*, çağdaş İran'daki yaşamın güçlü bir alegorisi. Yakın İran tarihinden izler taşıyan bu unutulmaz roman okurları toplumsal cinsiyet, ahlak, ölümlülük, şiddet ve ilişkiler üzerine düşünmeye davet ederek aile ve toplumun dar sınırlarından kaçan kadınları betimliyor ve erkeklerin olmadığı bir dünyada yaşayacakları bir gelecek hayal ediyor.

"Parsipur cesur, yetenekli bir kadın ve hepsinden önemlisi büyük bir yazar."

Marjane Satrapi

"Parsipur, bu büyüleyici, güçlü kısa romanda hem fabl hem de tartışma tekniklerini kullanarak geleneksel İran cinsiyet ilişkilerine karşı protestosunu sürdürüyor."

Publishers Weekly

#iranedebiyatı #toplumsalcinsiyet #özgürlük #ahlak #kadın #gelecek #şiddet #ilişkiler

can

canyayinlari.com | f | | X canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-6320-5

9 789750 763205